

Кабул ителгән:
Педагоглар советында
Протокол №1 31.08.2021 ел

Раслайм:
Аксубай районының
муниципаль бюджет мәктәпкәчә
белем учреждениесе «Радуга» балалар
бакчасы мөдире
Гайфуллина Г.Ю.
Приказ №34 31.08.2021 ел

**Аксубай районының муниципаль
бюджет мәктәпкәчә белем
учреждениесе «Радуга» балалар
бакчасы»нда балаларга татар теле
өйрәтүче тәрбиячесенә эш
программасы.
Үтәлү вакыты 1 ел.**

Татар теле тәрбиячесе Шәйхисламова Г.Т.

Эчтәлек

1	Максатчан бүлек	3
1.1	Аңлатма язуы	3
1.2	Педагогик эшчәнлекнең максаты һәм бурычлары	4
1.3.	Программа принциплары	4
1.4.	Көтелгән нәтижеләр	6
2	Эчтәлекле бүлек	10
2.1.	Балага үсеш өчен юнәлешләре буенча белем бирү(биш белем бирү өлкәсендә)	10
2.2	Программаны тормышка ашыруда төрле технологияләр, формалар, алымнар, методлар һәм чаралар	13
2.3	Белем бирү эшчәнлеген планлаштыру	15
2.4	Балалар белән үзара бәйләнеш	43
2.5	Бакчада тәрбияләнүче балаларның эти-этилләре белән үзара бәйләнеш	44
3	Оештыру бүлеге	44
3.1	Татар теле кабинетында предметлы-үстерешле мохитны оештыру үзенчәлекләре	44
3.2	Методик материаллар һәм белем бирү чаралары.	45
3.3	Материаль-техник тәмин итү	49
3.4.	Эшчәнлекләр челтәре	49
3.5.	Бәйрәмнәр һәм күңел ачулар	51
3.6.	Социум белән хезмәттәшлек планы	52
	Файдаланылган әдәбият	

I. Максатчан бүлек

1.1. Аңлатма язуы

Балалар бакчасында татар теленә өйрәтү программасы (алга таба Программа) “Мәктәпкәчә төп гомуми белем бирү программасы структурасына Федераль дәүләт стандартлары”на (РФ Мәгариф һәм фән министрлыгының 23.11.2009 елда 655 нче карары нигезендә расланган) нигезләнеп төзелде. Программа 4 яшьтән 7 яшькә кадәр булган рус телле балаларның татарча аралашырга өйрәтү эшчәнлекләренә эчтәлеген чагылдыра. Программа теләп иткән барлык метод һәм алымнар балаларны татар телен аралашу чарасы буларак кулланырга эзерләүгә юнәлдерелә. Программа Аксубай муниципаль районының муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем учреждениесе “Радуга” балалар бакчасының төп белем бирү программасы нигезендә төзелде.

“Татарстан Республикасы халыклары телләре турында” Татарстан Республикасы Законнда һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасында мәктәпкәчә милли белем бирү өчен кирәкле шартлар булдыру каралган. 2010-2015 елларга мәгариф системасын үстерү стратегиясендә балалар бакчаларында балаларга татар телен өйрәтү, сөйләм үстерү юнәлешен тормышка ашыру максаты куелган. Мәктәпкәчә учреждениеләр, мәгариф системасының беренче баскычы буларак, нәниләргә татар теленә өйрәтүдә башлангыч роль уйный.

“Татарча сөйләшәбез” дип аталган методик комплект балалар бакчасында эшләүче тәрбиячеләргә кулланма буларак тәкъдим ителә. Комплектка, балаларның яшь үзгәрешләренә карап, методик кулланма, күрсәтмә һәм таратма эсбаплар, аудио һәм видеоматериаллар, балалар өчен эш дәфтәрләре туплап бирелгән. Методик комплектлар өч яшь төркеме (уртанчылар, зурлар, мәктәпкә эзәрлек төркемнәре) өчен эзерләнгән, һәм аларның барысы да “Татарча сөйләшәбез” дип исемләнә. Бүгенге социолингвистик ситуациядә һәм гомуми белем бирүнең федераль дәүләт стандартлары тормышка ашу кысаларында рус телле балаларны татарча сөйләшәргә өйрәтү буенча яңа укыту-методик кулланмалар эшләү зарурлыгы килеп басты.

Билгеле булганча, телгә өйрәтүнең максаты жәмгыять тарафыннан куелган социаль заказ белән билгеләнә. Татарстан Республикасының белем бирү системасына куйган төп бурычы – ижади фикерләүче, инициативалы, ижтимагый тормышта актив катнашучы, белемле, ике дәүләт һәм чит телләрдә дә иркен сөйләшеп аралашучы шәхес тәрбияләү.

Рус телле балаларга татар теле өйрәтү максаты киңкырлы һәм ул берничә аспекттан тора: танып белү, үстерү, тәрбия, белем бирү.

Балаларның татар теле буенча лексик, грамматик күнекмәләре филологик белемнәр суммасы дәрәжәсендә генә калмыйча, ә сөйләм эшчәнлегенә барлык төрләрендә дә аралашуда кулланырлык дәрәжәгә җитүе зарур. Ягъни, балалар, нинди дә булса сүзгә, я грамматик категориягә тану, аеру, аңлау, тәржемә итү дәрәжәсендә генә түгел, аларны аралашу максатында мөстәкыйль кулланырлык дәрәжәдә өйрәнәргә тиешләр. Шулай вакытта гына татар телен дәүләт теле буларак өйрәнү бурычы үтәлә.

Рус телле балаларны татар теленә һәм татар балаларын ана теленә өйрәтү буенча эш программасы өч бүлектән тора: максатчан бүлек, эчтәлекле бүлек, оештыру бүлеге. Программа мәктәпкәчә яшьтәге баланың үсеш закончалыкларына, шәхси һәм эшлекле якин килү турындагы фундаменталь тикшеренүләргә, тел өйрәтү процессында методик стандарт итеп кабул ителгән коммуникатив технология принципларына (Л. С. Выготский, П. Я. Гальперин, В. В. Давыдов, Лисина, В.Н. Мещерякова) чагылыш тапкан фәнни тикшеренүләргә, гамәли эшкәртмәләр һәм методик киңәшләргә, мәктәпкәчә мәгариф системасы эшчәнлеген ачыклаучы норматив хокукый актлар, нигезләнмәләренә көйләнгән.

Мәктәпкәчә яшьтәге балаларга татар телен өйрәтү аларның билгеле бер күләмдә сүз байлыгын булдырудан, аралашудан башлана. Өйрәнелә торган материаллар – күрсәтмә эсбаплар, техник чаралар, мультфильмнар, тәржемә яки төрле хәрәкәтләр ярдәмендә аңлатыла. Пиктограммалар, терек схемалар куллану уңышлы нәтижеләр бирә. Балалар тормышында уен зур урын тота. Шулай күрә программада балаларның татар теле дәрәжәләрендә алган белем һәм күнекмәләрен ныгыту өчен күп төрле уеннар (сүзле, дидактик, сюжетлы, рольле, хәрәкәтле) тәкъдим ителә. Балаларның татар телендә сөйләшү күнекмәләре башка дәрәжәләрдә дә, режим процессларында, экскурсияләр вакытында, бәйрәм иртәләрендә, спектакльләр караганда, музыка тынлаганда, төрле уеннар уйнаганда ныгыта барыла.

Мәктәпкәчә яштәге балаларны татарчага өйрәтү уртанчылар төркемендә “Минем өем”, зурлар төркемендә “Уйный-уйный үсәбез”, мәктәпкә хәзерлек төркемендә “Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проектына нигезләнәп алып барыла.

Норматив һәм норматив-методик документлар

- Федеральный закон «Об образовании в РФ» от 29 декабря 2012 г. №273-ФЗ;
- Закон Республики Татарстан «О государственных языках Республики Татарстан и других языках в Республике Татарстан (принят Государственным советом Республики Татарстан 12 июня 2014 года (с изменениями и дополнениями));
- Закон Республики Татарстан «Об образовании» (принят Государственным советом Республики Татарстан от 22 июля 2013 г. N 68-ЗРТ (с изменениями и дополнениями));
- Постановление от 25 октября 2013 года N 794 «Об утверждении Государственной программы "Сохранение, изучение и развитие государственных языков Республики Татарстан и других языков в Республике Татарстан на 2014 - 2021 годы» (с изменениями на 13 декабря 2018 года)
- Приказ Министерства образования и науки РФ от 17 октября 2013 г. №1155 «Об утверждении федерального государственного образовательного стандарта дошкольного образования». (Зарегистрировано в Минюсте РФ 14 ноября 2013г. №30384);
- Постановление Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 15 мая 2013г.№26 г.Москва «Об утверждении Сан Пин 2.4.1.3049-13 «Санитарно-эпидемиологические требования к устройству, содержанию и организации режима работы дошкольных образовательных организаций» (Зарегистрировано в Минюсте России 29 мая 2013г.№28564)
- Постановление Правительства Российской Федерации от 5 августа 2013г.№662 «Об осуществлении мониторинга системы образования»;
- Приказ Министерства образования и науки РФ от 30 августа 2013г. №1014 «Об утверждении Порядка организации и осуществления образовательной деятельности по основным общеобразовательным программам-образовательным программам дошкольного образования» (Зарегистрировано в Минюсте России 26.09.2013 №30038);
- Конвенция о правах ребенка. Принята резолюцией 44/25 Генеральной Ассамблеи от 20 ноября 1989 года. - ООН 1990
- Устав образовательной организации.

1.2 Педагогик эшчәнлекнең максаты һәм бурычлары

“Минем өем” проекты (4-5 яшь) өчен:

Максат: Татар теленә кызыксыну уяту, аралашу теләге тудыру.

Бурычлар:

1. Сүз байлыгы булдыру, сөйләмдә активлаштыру.
2. Гади диалогта катнаша белү, хәтер, зиһен үстерү.
3. Бер – беренче тыңлау, ишетү сыйфатлары тәрбияләү.

“Уйный – уйный үсәбез” проекты (5-6 яшь) өчен:

Максат: Үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта татарча аралашуга чыгу.

Бурычлар:

1. Сүз байлыгын арттыру, сөйләм күнекмәләре формалаштыру.
2. Гади сорауларны аңлап җавап бирү, мөрәҗәгать итә белү, көндәлек яшәештә аралашу.
3. Әдәпле итеп кара-каршы сөйләшә белү күнекмәләрен тәрбияләү.

“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты (6-7 яшь):

Максат: Балаларның көнкүрешкә, табигатькә, җәмгыятькә кагылышлы сүзләр исәбенә сөйләмнән баету, сүз һәм сүзтезмәләрен төрле ситуацияләрдә кулланышка кертү.

Бурычлар:

1. Сөйләмне аралашу чарасы буларак камилләштерү, файдалана белү күнекмәләрен өйрәтү.
2. Мөстәкыйль фикер йөртүгә, җавап бирергә күнектерү, балада үзенең сөйләмә белән кызыксыну һәм сизгерлек уяту.
3. Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәҗәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, сабуллашу) кагыйдәләрен камилләштерү.

Моннан тыш, балаларны татар балалар әдәбияты һәм халык авыз иҗаты, татар халкының тарихы, гореф-гадәтләре белән таныштыру, мәданияты турында төшенчә бирү бурычы да куела.

1.3.Программа принциплары

Коммуникативлылык принцибы – балаларны татар телен аралашу чарасы буларак куллануга эзерләүгә корылган. Телне фән буларак түгел, ә аралашу чарасы буларак өйрәтү.

Интеграция һәм дифференциация принцибы – һәр сөйләм төренең үз үзенчәлеген исәпкә алу, тәрбияче сөйләмен техник чаралар ярдәмендә (аудио-, видеоязмада) тыңлау (аудирование), тел үзенчәлекләрен төрле күнегүләрдә бирү, балаларның диалогик сөйләмен үстерү;

Күрсәтмәлек принцибы – тел өйрәтүне көндәлек тормыштагы һәр төрле эшчәнлеккә бәйле рәвештә, аларның тирә-юньне танып белүенең төп чарасы булып торган уен аша үткөрү;

Тел өйрәтү, тәрбия һәм үстерү бурычларының бер-берсе белән тыгыз бәйләнештә тормышка ашыру принцибы;

Барлык белем бирү өлкәләрен берләштерү (интегральләштерү) принцибы: социаль-коммуникатив, танып-белү, сөйләм үстерү, ижади сәнгать, физик үсеш.

Дәвамчанлык принцибы – балалар бакчасы һәм башлангыч мәктәптә эзлеклелекне күздә тоту;

Белем бирүне комплекслы-тематик принципка корып оештыру;

Белем бирү эшчәнлегенең мотивлашкан булу принцибы - бала материалны үзе өчен кызык булганда, үзенең шәхси ихтияжларына туры килгәндә генә кабул итә һәм фикерли башлый. Телне өйрәтү процессында әкияти сюжетлар карау, кызыклы таныш геройлар (Акбай, Мияу) белән очрашу, уен элементларын куллану – тел материалын өйрәнүнең мотивлашкан булуын тәмин итә. Телне аралашу, уен ситуацияләренә бәйләп өйрәнгәндә, балалар тел өйрәнүнең практик әһәмиятен тоялар, эмоциональ күтәрәнкелек туа һәм алар тел материалын бик теләп үзләштерәләр.

Белем бирү эшчәнлегенең дидактик принцибы - гадидән катлаулыга таба бару.

Индивидуальләштерү принцибы - тел өйрәткәндә социаль шәхес сыйфатларын үстерүне күздә тоту. Балаларның яшь үзенчәлекләрен исәпкә алу.

Уртанчылар төркемендә эшчәнлек 20 минут, зурлар төркемендә 25 минут, мәктәпкә эзерлек төркемендә 30 минут дәвам итә. Беренче ике эшчәнлек төркемчеләргә бүлеп үткәрелә, ә өченчәсе төркемдәге барлык балалар белән бергә оештырыла. Ул кабатлау, үткәннәрне ныгыту, төрле уеннар, яисә мультфильм карау рәвешендә узарга мөмкин. 3 нче белем бирү эшчәнлегенә режим моментларында оештырыла. Темалар бер-берсенә бәйләнешле итеп, балаларның яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып сайланган. Белем бирү эшчәнлекләренең темасы катлауландырылып, кабатлана бара, алар баланың сөйләм телен камилләштерү максатын күздә тотып төзелгән. Һәр теманы йомгаклау өчен, гомумиләштерү эшчәнлегенә буларак, анимацион күренешләр дә эшләнгән. Телгә өйрәтүнең төп формасы һәм чарасы булып белем бирү эшчәнлегенә алына. Ул системалы рәвештә план буенча үткәрелә, Планга индивидуаль эш төрләре кертелә. Өйрәнелгән сүзләр, сүзтәзмәләр, диалоглар эшчәнлектән тыш уен вакытларында активлаштырыла һәм ныгытыла, көндәлек аралашуда кулланыла. Яңа сүзләрне, сүзтәзмәләрне, ситуацияләрне балалар аңламаган очракта, тәрбияче рус телендә сөйли. Пиктограммалар мәктәпкә эзерлек төркемендә, яңа сүзләр (фигульләр) белән беренче тапкыр таныштырганда гына кулланыла. Балаларга темадан тыш артык сүзләр, уеннар, жырлар, шигырьләр төп программаны үзләштергән очракта бирелә. Бала татар телендә сүзгә дөрәс әйтмәгән очракта, тәрбияче баланы тыңлап сүзгә дөрәс үрнәгән бирә. Балалардан авазларның дөрәс әйтелешен катгый таләп итмәскә кирәк. Тәрбияче сөйләмендә акцент, жирле диалект, аваз кимчелекләре булмаса тиеш. Тәрбияче сүзлек белән эшләгәндә татар һәм рус телләре өчен уртак сүзләргә таяна ала. Тәрбияче үзенең эшенә ижади якин килергә, төрле алымнар, чаралар эзләп, аларны кулланырга тиеш. Укыту-методик комплекты кысаларында, лексик минимумны үзләштергән очракта, эшчәнлектә планлаштырылган уеннарның эчтәлеген үзгәртү, яңа алымнар керту, баеу хуплана. Төркемнәрдә балаларның һәм тәрбиячеләрнең татар телендә аралашулары һәрдаим булырга тиеш. Эшчәнлектә өйрәнелгән тел материалы, режим моментларында, уен эшчәнлегенә аша (ситуатив күнегүләр, сюжетлы-рольле уеннар, үстерелешле диалоглар, сәхнәләштерү һ. б.) ныгытыла. Рус телле балаларны татарча сөйләшәргә өйрәткәндә балалар бакчасы коллективы һәм эти-әниләрнең бердәм позициядә булуы уңай нәтижә бирә.

Программаны тормышка ашыруда мөһим билгеләр

Балалар бакчасынының милли составы

1.4.Көтелгән нәтижеләр

Төркемнәр	Балаларның милләте		
	Татар	Рус	Чуваш
Беренче кечкенәләр	3	9	6
Икенче кечкенәләр	3	9	6
Уртанчылар	4	9	13
Зурлар	4	8	8
Мәктәпкә әзерлек	3	3	17
Гомуми нәтижә	17	38	50

Уртанчылар төркеме балалары барлыгы 62 сүз үзләштерә. Актив сүзләр: эти, эни, кыз, малай, мин, исәнмесез, сау булыгыз, исәнме, эт, песи, әйе, юк, сау бул, әби, бабай, әйбәт, ипи, алма, сөт, чәй, рәхмәт, мә, тәмле, кил монда, утыр, бир, аша, эч, туп, зур, кечкенә, матур, курчак, куян, аю, хәлләр ничек, уйна, пычрак, чиста, ю, бер, ике, өч, дүрт, биш (49 сүз). Пассив сүзләр: утырыгыз, бу кем?, кем юк?, син кем?, кем анда?, басыгыз, ал, ничә? нинди? (13 сүз). Уртанчылар төркемендә балалар үзлектән сорау куймыйлар, сорауларны тәрбияче бирә, бары Хәлләр ничек? Дигән сорауны гына бирәләр, ел ахырында алар бер-берсен сыйлый белергә тиешләр.

Зурлар төркеме балалары барлыгы 45 сүз үзләштерә, уртанчылар төркемендә өйрәнгән сүзләр ныгытыла. Актив сүзләр: кишер, нинди, баллы, ничә, суган, бәрәңге, алты, жиде, сигез, тугыз, ун, кыяр, кәбестә, кызыл, сары, яшел, кирәк, юа, нәрсә кирәк, аш, ботка, кашык, тәлинка, чынаяк, зәңгәр, күлмәк, чалбар, ки, сал, йокла, бит, кул, өстәл, урындык, карават, яратам, бар (38 сүз). Пассив сүзләр: бу нәрсә?, хәерле көн, нәрсә бар? күп (7 сүз). Барлыгы: 107 сүз. 2 нче уку елы ахырына балалар түбәндәге белемнәрне үзләштерергә тиешләр: Бу кем? Бу нәрсә? Нинди? Ничә? сорауларына өстәп, Кем анда? Кем юк? Син кем? Нәрсә кирәк? Нәрсә бар? сорауларына аңлап җавап бирергә; раслаучы сүзләре: әйе, бар, инкаръ итүче: юк аңлап куллана белергә; тәрбияче кушкан биремнәрне аңлап үтәргә (мә, бир, ал, утыр, сана, аша, эч, сал, ки, йокла, жырла); матур итеп исәнләшә, сабуллаша, рәхмәт әйтә белергә; балалар үзләре сорау куярга, гади диалогларда үзләрен ышанычлы сизеп сөйләшә белергә; төп хәрәкәтләрне белдерүче фигыльләрне аңлый һәм куллана белергә тиешләр (сикерә, уйный, жырлый, юа, ашый, эчә, ярата, кия, сала, утыра); әйберләрнең билгесен белдерә торган сүзләре белергә: төсләр: кызыл, сары, яшел, зәңгәр; тәм: тәмле, баллы; зурлык: зур, кечкенә, күп, аз; билгә: матур, чиста, пычрак, әйбәт; унга кадәр саны белергә; предметның урынын күрсәтергә: караватта, өстәлдә, урындыкта; грамматик конструкцияләр, гади жөмләр төзәргә; дүртъюллыкларны, жырларның сүзләрен яттан өйрәнергә, сәхнәләштерүдә катнашырга.

Мәктәпкә хәзерлек төркеме балалары ел дәвамында 60 сүз үзләштерә. Шунның өстенә алар уртанчылар, зурлар төркемендә өйрәнгән сүзләргә таянып аралашалар (62+45 сүз). Мәктәпкә киткәндә балалар барлыгы 167 сүз үзләштерергә тиеш. Актив сүзләр: син кем, хәерле көн, тычкан, бу кем? бу нәрсә? нишли?, йоклый, утыра, ашый, эчә, нишлисең?, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, утырам, барам, кая барасың?, син нишлисең?, сикер, сикерәм, сикерә, йөгәрә, төлке, йөгәр, йөгәрәм, чәк-чәк, өчпочмак, яшь, бүре, керпе, тавык, этәч, үрдәк, чана, шуа, шуам, бие, бии, биим, ак, кара, жырла, жырлайм, зур рәхмәт, китап укый, рәсем ясайм, укыйм, дәфтәр, нәрсә яратасың?(пассив сүз).

Мәктәпкә хәзерлек төркеме балалары Хәлләр ничек? Нинди? Ничә? Нәрсә кирәк? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? сорауларын бер-берсенә һәм зурларга бирә белергә һәм аларга җавап бирергә; “Кибет”, “Командир”, “Дусларны сыйлыйбыз”, “Телефоннан сөйләшәбез” кебек уеннарны мөстәкыйль рәвештә оештырырга һәм уйнарга, аралашырга тиеш.

Программа буенча белем бирү дәрәжәсен билгеләү

Сөйләм үсеше мониторингы уку елы башында һәм уку елы ахырында күзәтүләр рәвешендә үткәрелә. Балаларның татар телендә аңлау һәм сөйләшә (аралаша) белү күнекмәләрен уку елы башында (октябрь ае) һәм уку елы ахырында (апрель аенда) тикшерелә. Уртанчылар төркеме балалары белән тикшерү уку елы ахырында үткәрелә. Уку елы уртасында тематик тикшерү (декабрь, январь) үткәргә мөмкин. Тикшерүне һәр бала белән аерым, 1–2 бала катнашында, ә йомгаклау эшчәнлегә булганда барлык балалар белән бергә дә үткәргә була. Тикшерү вакыты 10-15 минутан артмаска тиеш. Биремнәр балаларның яшәү үзенчәлекләрен исәпкә алып үткәрелә, уен-бирем рус телендә аңлатыла. Биремнәр мавыктыргыч һәм кызыклы булырга тиеш. Сораулар ачык, төгәл итеп, интонация белән бирелә. Тикшерүче балаларның җавабын тыңлаганда елмаеп, кирәк булса җавапны дөрәсләп, бала эйтә алмаганда булышырга тиеш. Тикшерү барышында яңа материал бирелми. Тикшерүне эш дәфтәрләре, таратма, күрсәтмә рәсемнәр, интерактив тактада, проекцион техника экранында уеннар кулланып үткәргә дә була. Биремнәр, уеннар өчен кирәк булган күрсәтмәлелек алдан эзерләнеп куелган булырга тиеш. Тикшерүче һәр биремгә аерым балл куеп бара. Тикшерү ахырында баллар саны кушыла һәм 5 кә бүленә. Шулай итеп, гомуми нәтижә ясала.

Уртанчылар төркеме балаларының «Минем өем» проекты буынча татар телен үзләштерү дәрәжәләрен билгеләү:

Сүз байлыгы		Бәйләнешле сөйләм		
«Минем өем» проекты буенча өйрәнгән лексика-ны сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча 4-5 рәсем күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)	Ягымлы сүзләр куллану (исәнме, сау бул, рәхмәт).	Боерыкны аңлау, куллана белү (кил, утыр, сикер, аша, эч)	Тирә-юньдәге предметларның сыйфатын, күләнмен белдерә торган сүзләргә аңлап сөйләмдә куллану.	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкар, итү, раслау).

Зурлар төркеме балаларының «Уйный – уйный үсәбез» проекты буынча татар телен үзләштерү дәрәжәләрен билгеләү:

Сүз байлыгы		Бәйләнешле сөйләм		
«Уйный-уйный үсәбез» проекты буенча өйрәнгән лексика-ны сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча 4-5 рәсем күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла.)	Ягымлы сүзләр куллану (исәнме, сау бул рәхмәт, исәнмесез, сау булыгыз.)	Боерыкны аңлау (кил, утыр, сикер ю, аша, эч, ки, сал)	Уен ситуациялардә. Үзлектән сорау бирә белү (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?)	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү инкар, итү раслау.)

Мәктәпкә хәзерлек төркеме балаларының “Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтү юллар” проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәжәләрен билгеләү:

Сүз байлыгы	Бәйләнешле сөйләм
-------------	-------------------

Өйрэнгән лексиканы сөйләмдә куллану (өйрэнгән темалалар буенча 5-6 рәсем яисә предмет күрсәтелә, бала татарча исемнәрен әйтә белергә тиеш)	Ягымлы сүзләр куллану (исәнме, саубул, рәхмәт, исәнмммесез, сау булыгыз, зур рәхмәт, хәерле көн, хәлләр ничек? әйбәт)	Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер, ю, аша, уйна, ки, сал, эч, бие, жырла, йөгер, йокла)	Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү (Нәрсә кирәк?, Нинди?, Ничә? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Кая барасың?)	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкдим итү, инкарь итү, раслау)
--	---	--	---	--

Нәтижеләрне билгеләү

Югары дәрәжә 2,7 дән 3 кә кадәр	Бала сөйләмдә актив, сорауларга җавап бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәжә 2 дән 2,6 га кадәр	Сүз байлыгы бар, аралашуда бик актив түгел.
Уртачадан түбән дәрәжә 1 дән 2 гә кадәр	Аңлый, русча җавап бирә.

Ана – теле буенча белем дәрәжәләре усеше күрсәткечен билгеләү (кушымтада) Рус төркемендә тәрбияләнүче татар балаларының ана телен үзләштерү дәрәжәсен билгеләү (беренче кечкенәләр төркеме)

№	Баланың исеме, фамилиясе	Сүз байлыгы Бу кем? Бу нәрсә?	Сөйләмнең грамматик ягы		Уеннарда катнашу	Аваз культу­расы Ул ничек кычкыра?	Бәйләнешле сөйләм		Баллар	Дәрәжә
			Бирем үтәү	Нинди?			Үзәң турында сөйләү (син кем?)	Рәсем буенча әңгәмә (сорау-җавап)		
1 балл										
2 балл										
Нәтижеләрне бәяләү										
Югары дәрәжә 17-21 балл			Бала сөйләмдә актив, аралаша.							
Уртача дәрәжә 12-16 балл			Аңлый, тәрбияче ярдәмендә аралаша.							
Уртачадан түбән дәрәжә 1-11 балл			Аңлый, сөйләшми.							

Рус төркемендә тәрбияләнүче татар балаларының ана телен үзләштерү дәрәжәсен билгеләү (икенче кечкенәләр төркеме)

№	Баланың исеме, фамилиясе	Сүз байлыгы Бу кем? Бу нәрсә?	Сөйләмнең грамматик ягы		Уеннарда катнашу	Аваз культу­расы Минем кебек әйт	Бәйләнешле сөйләм	Баллар	Дәрәжә
			Нәрсә эшли?	Нинди?					
Нәтижеләрне бәяләү									

Югары дәрәжә 17-21 балл	Бала сөйләмдә актив, аралаша.
Уртача дәрәжә 12-16 балл	Аңлый, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәжә 1-11 балл	Аңлый, сөйләшми.

Рус төркемендә тәрбияләнүче татар балаларының ана телен үзләштерү дәрәжәсен билгеләү (уртанчылар төркеме)

№	Баланың исеме, фамилиясе	Сүз байлыгы		Бәйләнешле сөйләм				Иллюстрациягә карап эсәрнең исемең атау	Нәтижә	
		Ягымлы сүзләр куллану	Боерыкны куллана белү	Үзетүрүндә сөйләү	Нинди? соравына җавап бирү	Уенчылар санау	Аралаша белү (диалог)		Баллар	Дәрәжә
1	Алсу									
2	Булат									

Нәтижеләрне бәяләү

Югары дәрәжә 17-21 балл	Бала сөйләмдә актив, диалогта үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәжә 12-16 балл	Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәжә 1-11 балл	Аңлый, русча җавап бирә.

Рус төркемендә тәрбияләнүче татар балаларының ана телен үзләштерү дәрәжәсен билгеләү (зурлар төркеме)

№	Баланың исеме, фамилиясе	Сүз байлыгы			Бәйләнешле сөйләм		Фольклор (мәкаль, табышмак)		Нәтижә	
		Ягымлы сүзләр куллану	Сүзләргә гомумиләштерү	Капкары сүзләр	Үзетүрүндә сөйләү	“Уйный-уйный үсәбез” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану	Аралаша белү (диалог)		Баллар	Дәрәжә
	Дамир									
	Алсу									

Нәтижеләрне бәяләү

Югары дәрәжә 17-21 балл	Бала сөйләмдә актив, диалогта үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәжә 12-16 балл	Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.

Уртачадан түбән дәрәжә 1-11 балл	Аңлый, русча жавап бирә.
-------------------------------------	--------------------------

Рус төркемендә тәрбияләнүче татар балаларының ана телен үзләштерү дәрәжәсен билгеләү (мәктәпкә эзерлек төркеме)

№	Баланың исеме, фамилиясе	Сүз байлыгы			Бәйләнешле сөйләм			Фольклор (мәкаль, санамыш, табышмак, әкиятләр)	Нәтижә Баллар
		Ягымлы сүзләр куллану	Сүзләргә гомуми - ләштерү	Капмакаршы сүзләр	Үзәтү сөйләм	Рәсем буенча сөйләм	Аралашу (диалог)		
	Алсу								
	Булат								
Нәтижеләрне бәяләү									
Югары дәрәжә 17-21 балл		Бала сөйләмдә актив, диалогта үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.							
Уртача дәрәжә 12-16 балл		Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.							
Уртачадан түбән дәрәжә 1-11 балл		Аңлый, русча жавап бирә.							

2. Эчтәлекле бүлек

2.1. Балага үсеш юнәлешләре буенча белем бирү (биш белем өлкәсендә)

Социаль-коммуникатив үсеш. Балаларның социаль характердагы беренче күзаллауларын булдыру һәм балаларны социаль мөнәсәбәтләр системасына керту; хезмәткә уңай мөнәсәбәт формалаштыру; үз тормышыңның куркынычсызлыгы нигезләрен һәм экологик аң (эйләнгән – тирә дөнья куркынычсызлыгы) алшартларын формалаштыру максатларын тормышка ашыра. Балаларның Татарстан Республикасы, анда яшәүче халыклар, аларның хезмәте һәм профессияләре, туган як табигате турында белемнән уен эшчәнлегенә вакытында тирәнәйтү. Балаларда патриотизм хисләре; үз туган шәһәре (авылы), республикасы, иленең гражданы итеп тану; шәһәр, республика, ил символикасына (флаг, герб, гимн) хөрмәт белән карауны һәм горурлану хисе тәрбияләү. Иجتимагый чыгышы, расасы, теле, дине, җенесе һәм яшенә карамыйча, янәшәдә яшәүчеләргә (балаларга, өлкәннәргә) уңай мөнәсәбәт, түземлек (толерантлык); башка кешеләргә хисләре, фикерләре, теләкләренә, карашларына хөрмәт тәрбияләү, үзенең башкалар фикере белән риза булмавын дәлил итәргә үз позициясен яклык белергә өйрәтү. Башка ил, этнос халыклары белән позитив аралашуның, хезмәттәшлек итүнең мәгънәсен аңлату. Якындагы социумда үз урынын, теге яки бу төркемдәгә кешеләргә нинди мөнәсәбәттә булуы (балалар бакчасындагы төркем яисә бию түгәрәге эгъзасы, спорт мәктәбе укучысы, булачак гимназист һ. б.) турында күзаллаулар формалаштыру. Гаилә тарихына (карт бабай, бабай, карт әби, әби) карата кызыксыну тәрбияләү. Гаилә белән горурлану хисләре, гаилә эгъзаларының уңышларына сөенү, бүләкләрен игътибарсыз калдырмау күнекмәләре тәрбияләү. Идел буе халыкларының әдәби эсәрләре, нәфис һәм мультипликацион фильмнары, эйләнгән-тирәдәгә тормыш турындагы күзаллауларын сюжетлы рольлә һәм режиссёрлык уеннарында ижади куллануларына булышлык итү. Балаларның сәхнәләштерү һәм кую өчен Идел буе халыкларының әкиятләрен, шигырьләрен, җырларын, биюләрен мөстәкыйль сайлап алуларын хуплау; куелачак спектакльгә кирәкле атрибутлар һәм декорацияләр эзерләргә, үзара вазифаларны билгеләргә һәм рольләр бүлешергә булышу.

Театральләшкән эшчәнлектә театрның төрле төрләрен (бибабо, бармак, курчак, рәсемнәр һ. б. театрлар) куллану. Сәхнә сәнгатенә карата кызыксыну үстерү. Коллективта сүзле уеннар уйнарга омтылышларын хуплау. Идел буге халыклары уеннарын уйнау тәҗрибәсен багу.

Танып-белү үсеше. Балаларда танып белү ихтыяжларын һәм акылны үстерү; Татарстан Республиканың төп символикасы, географик урыны, анда яшәүче халыкларның традицияләре, горейф-гадәтләре, йолалары белән таныштыру; туган як табигате турындагы белемнәрен киңәйтү, туган якта ешрак очрый торган үсемлек һәм хайваннарга карата кызыксынуны үстерү максатларын тормышка ашыра. Туган як тарихы, мәдәнияты, сынлы сәнгать, туган якның табигате белән таныштыру исәбенә балаларның күзаллауларын киңәйтү. Туган як табигате, климаты, кешеләренең тормышы белән таныштыруны дәвам итү. Үз шәһәренең (авылының) истәлекле урыннары, халык һөнәрләре, милли кухня, Татарстан Республикасы халыкларының тел культурасы белән таныштыру. Картада туган бистәсен, республикасын, башкаланы, Татарстандагы эре шәһәрләргә (Әлмәт, Яр Чаллы, Түбән Кама, Чистай, Норлат һ. б. ны) күрсәтә һәм атыйк белергә өйрәтү. Борынгы шәһәрләр (Биләр, Болгар), аларның тарихы, культурасы, көнкүреше белән таныштыру. Авыл һәм шәһәр кешеләренең көнкүрешен чагыштырырга өйрәтү. Татар һәм рус халкының яши торган өе, йорт кирәк-яраклары, өс киёмнәре үзенчәлекләренә игътибар итү. Туган бистәсендә бара торган позитив үзгәрешләргә (балалар бакчалары, спорт комплекслары, театрлар һ. б. төзелү) күрә белергә өйрәтү. Казанның эре промышленность һәм сәүдә үзәге булуы, татар халкының элек-электән игенчелек, терлекчелек, күн эшкәртү, сәүдә белән шөгыйльләнгән турында балаларга сөйләү. Туган бистәсенә, башка шәһәрләргә символикасын өйрәнүне дәвам итү, үз халкының бер өлеше булуын аңлыйк белергә ярдәм итү. Милли һәм дөнья культураларының үткәнә һәм бүгенгә сенә балаларны якынайту. Музыка һәм театр сәнгатенә күренекле шәхесләргә, аларның тормыш һәм иҗат юллары белән таныштыру (композиторлар: С. Садыкова, С. Сәйдәшев, Ф. Яруллин һ. б., жырчылар: Ф. Шаляпин, И. Шакиров, Р. Ибраһимов һ. б., театр режиссёрлары: М. Сәлимжанов, К. Тинчурин һ. б., В. Качалов, Г. Камал исемендәге театр актёрлары һ. б.). Аларның тормышларына һәм эшчәнлекләренә кызыксыну уяту. Күренекле фән эшлекләренә тормышы һәм эшчәнлекләргә белән таныштыру (Н. И. Лобачевский, К. Ф. Фукс, И. М. Симонов, Н. Н. Зинин, А. М. Бутлеров, А. Е. Арбузов һ. б.). Балаларның танып белүгә карата кызыксынуларын канәгәтләндерү, Казан (Идел буге) федераль университеты укытучылары һәм аны тәмамлаучылар турында мәгълүмат бирү. Милләтебез каһарманнарының Бөек Ватан сугышында күрсәткән батырлыклары турында сөйләү (М. Жәлил, Г. Гафиятуллин, М. П. Девятаев, П. М. Гаврилов, Н. Г. Столяров һ. б.). Эти-эниләргә балаларга әби һәм бабаларының сугышта алган бүләкләргә турында сөйләргә жәлеп итү. Ватанны саклаучыларга карата хөрмәт хисләргә тәрбияләү (һәйкәлләр,obeliskларга чәчәкләр кую һ. б.). Табигатьне саклау буенча балаларның белемнәрен тирәнәйтү. Туган якның тере һәм тере булмаган табигатенә сакчыл караш тәрбияләү, табигатькә катнашуыңнан соң туган уңай һәм тискәргә нәтиҗәләргә алдан күрә белергә өйрәтү, табигатьнең ресурсларына сакчыл мөнәсәбәт тәрбияләү, аны рациональ файдалану күнекмәләргә формалаштыру. Үсемлек һәм жыләкләргә жыю кагыйдәләргә белән таныштыру. Дәүләт тыюлыклары, анда яшәүче тереклек ияләргә, Татарстан Республикасының Кызыл китабына кертелгән үсемлек (флора) һәм хайваннар (фауна) төрләргә белән таныштыруны дәвам итү. Хайваннар һәм үсемлекләр дөньясында сирәк очрый торган төрләргә сакчыл караш кирәклеген балаларның аңнарына жиккерү. Татарстанның елга, күлләрендә яшәүче тереклек ияләргә белән таныштыру. Кеше тормышында чиймә, елгаларның тоткан урыны, әһәмияте турында сөйләү. Республика сулыкларын чиста тотарга теләк уяту. Туган як табигатенә матурлыгына, андагы форма, ис, төс муллыгына игътибар итү. Табигатьтәге үзгәрешләргә күрә белергә өйрәтү.

Сөйләм үсеше. Әйләнә-тирәдәгә кешеләргә үзара мөгәмәләсенәң конструктив ысул һәм чараларын үзләштерү; балада китап укуда кызыксыну һәм ихтыяж формалаштыру максатларын тормышка ашыра. Балаларны матур әдәбият әсәрләргә, халык әкиятләргә, фольклоры белән таныштыру. Татар теленә карата тотрыклы кызыксыну үстерү. Мәгълүмати аралашу технологияләргә, аудио- һәм видеоязмалар, уку-укыту методик комплекслары ярдәмендә предметны, аның билгесен, хәрәкәтен белдерүче сүзләргә актив кулланышка кергү, гади аралашу өчен кирәк булган сөйләм берәмлекләргә байлыгы булдыру. Балаларның сүз байлыгын арттыру. Төзелешә ягыннан катлаулы булмаган хикәя һәм сорау жөмлөләр төзү күнекмәләрен ныгыту. Үзе турында, бер кеше гамәлләрен сурәтләгән ситуатив картиналар сериясә буенча, сюжетлы рәсемнәр, үз күзәтүләренән чыгып, зур булмаган (3–5 жөмлөлә) хикәяләр төзибелергә өйрәтү. Балаларның төрле эшчәнлек вакытында татар халык фольклор әсәрләрен, еш кулланыла торган сүзләр һәм әйтемнәргә файдалануга омтылышларын хуплау. Татар телендә сөйләүчә

эңгәмәдәшенең сөйләмен тыңлый белүне формалаштыру, нәрсә турында сөйләгән аңларга тырышу, телне аз белүенә карамастан, аның белән эңгәмәгә кереп, аралашырга омтылышын хуплау. Балаларны татар телен киләчәктә (башлангыч мәктәптә) тагын да аңлабрак, төшенеп өйрәнергә эзрәләү.

Нәфис-нәфасәти үсеш. Балаларда әйләнә-тирәдәге матурлыкка кызыксыну уятуны һәм үзләрен күрсәтү ихтыяжларын канәгатьләндерүне; балаларның музыкальлекләрен, музыканы, матур әдәбият, фольклор эсәрләрен хис-тойгы белән кабул итү сәләтләрен үстерү максатларын тормышка ашыра. Балаларны татар халкының сәнгате (музыка, бию, рәсем сәнгате, матур әдәбият эсәрләре), анда яшәүче атаклы кешеләр белән таныштырып, аларда әхлакый-патриотик хисләр тәрбияләү. Милләтебезнең дини йолалары, халык авыз ижаты, сынлы сәнгате һәм архитектурасы, музыка сәнгате белән таныштыру балаларда Туган илне ярату хисе тәрбияләргә булыша. Милли орнамент элементлары белән таныштыруны дәвам итү. Балалар белән «яшәү агачы» образын карау. Балаларның игътибарын композициянең үзенчәлегенә (симметриясез), шул ук вакытта төрле төсләр файдаланылган чәчәк бәйләменә юнәлдерү. Төрле материаллар кулланырга, реаль һәм әкияти образларны (Идел буе халыклары әкиятләрендәге геройларны да кертеп) сурәтләүнең төрле ысулларын берләштерергә мөмкинлекләр бирү. Республика тормышында булган истәлекле вакыйгаларны рәсемнәрдә чагылдыра белүләрен хуплау. Балаларның эшләрен бергәләп карау, нәрсә ясаганны турында сөйли белергә өйрәтү. Балаларга эшләренең тематикасын киңәйтүгә булышлык итү. Актүбә һәм Шәмәрдән уенчыкларын натурадан карап әвәли һәм аларның характерлы үзенчәлекләрен бирә белергә өйрәтү. Ике-өч фигурадан торган скульптура төркемнәрен катлаулы булмаган сюжетларга («Сабантуйда», «Чәй эчкәндә», «Ат чабышлары» һ. б.га) берләштерү. Идел буе халыкларының әдәби эсәрләре геройларын күзаллау юлы белән әвәли белү күнекмәләрен формалаштыру. Туган бистәсе тормышындагы вакыйгаларны чагылдыручы сюжетларны мөстәкыйль сайлай белүләрен активлаштыру. Башка белем бирү өлкәләренең эчтәлегенә белән ярак-лаштырып, балалар эшләренең тематикасын киңәйтү. Балаларны Г. Тукай эсәрләре һәм аның ижатын чагылдыручы сәнгать төрләре (Ф. Яруллинның «Шүрәле», Ә. Бәшировның «Су анасы» балетлары, Н. Жигановның «Кырлай» симфониясе, Б. Урманче, И. Казаков, Б. Әлменов, Ф. Әминов һ. б. ның сынлы һәм рәсем сәнгатьләре эсәрләре) белән таныштыруны дәвам итү. Сәнгатькә карата уңай караш формалаштыру. «Казан» милли-мәдәни үзегенә милли-мәдәният музееда булу, анда борынгыдан сакланып калган өй кирәк-яраклары: көмеш поднослар, савыт-саба, бизәк төшерелгән бакыр кувшиннар, комганнар, йорт хайваннары фигуралары формасындагы бронза йозаклар; жәмәгать биналарының интерьерларын һәм экстерьерларын бизәүче декоратив композицияләр белән таныштыру. Борынгы бизәнү әйберләрен: йөзекләр, алкалар, беләзекләр, чулпылар, яка чылбырлары, хәситәләр һ. б. ны карау. Хәзерге заман рәссам-ювелирларның (И. Фазылжанов, С. В. Ковалевская, В. О. Ковалевский һ. б. ның) ижатлары белән таныштыру. Балаларның игътибарын бизәнү әйберләренең милли үзенчәлекләренә юнәлдерү. Татар халкының үзенчәлекле сәнгати һөнәре булган укабелән чигү турында сөйләү. Чигелгән түбәтәйләр, хатынкызының бәрхет аяк киеме, күкрәкчәләр, калфаклар һ. б. ны карау. Бигрәк тә популяр булган композицияләргә – «алтын каурый», чәчәк бәйләме, кошлар, бодай башагы, йолдызлар һәм ярымай мотивларына һ. б. га игътибар итү. Туган шәһәр (авыл) архитектурасы – мәчет һәм храм архитектуралары (Кол Шәриф мәчете, Раифадагы Богородицкийир-атлар монастыре) белән таныштыру эшен дәвам итү. Балаларны татар халкының музыка культурасына яқынайту. Татар композиторларының музыкаль эсәрләрен тыңлау. Татарстан Республикасы, Россия Федерациясенең Дәүләт гимннары белән таныштыру. Горурлык хисләретәрбияләү.

Физик үсеш. Балаларның сәламәтлеген саклау, аларда сәламәтлек культурасы нигезләрен формалаштыру; физик культура эшчәнлегенә кызыксыну һәм аңлы караш, гармонияле физик үсеш формалаштыру максатларын тормышка ашыра. Татар халык хәрәкәтле уеннарын, физминуткалар кулланып балаларның хәрәкәт активлыгын үстерү, татар халык бәйрәмнәре, халык уеннары аша балаларның физик үсешен камилләштерү. Чәй янына бирелә торган милли камыр ризыклары: гөбәдия (дөгә, йөзем һәм йомырка белән), кабартма, бавырсак, талкыш-кәләвә, чәкчәк, кош теле белән таныштыру. Балаларга республикадан читтә дә танылган дөвалану-ял итү урыннары һәм санаторийлар («Васильево», «Сосновый бор» («Нарат урманы»), «Крутушка», «Бакирово», «Санта» һ. б.) белән танышу мөмкинлегенә бирү. Хәрәкәтле халык уеннарын үзгәртеп төрлөндерү күнекмәләре бирү. Милли уен-ярышларда («Таяк тартыш», «Аркан тартыш», «Капчык белән сугыш» һ. б. да) катнашасы килү теләгә уяту. Кеше тормышында спортның әһәмияте турында күзаллау формалаштыру. Милли спорт төре – көрәш белән таныштыру. Спорт өлкәсендәгә

билгеле уңыш-казанышлар белән таныштыру. Идел буге халыкларының төрле эчтәлекле уеннарын мөстәкыйль эшчәнлек вакытларында файдалана белү күнекмәләрен ныгыту. Хәрәкәтле уеннарда балаларда көч, житезлек, кыюлык, тәвәккәллек, түземлек кебек сыйфатлар тәрбияләү. Уен нәтижәсен гадел бәяли белүләрен хуплау. Халык уеннары белән кызыксынуларын үстерү.

2.2. Программаны тормышка ашыруда төрле технологияләр, формалар, алымнар, методлар һәм чаралар

Татар телен өйрәтүдә кулланыла торган чаралар:

1. Эшчәнлек эшкәртмәләре, диагностик материаллар.
2. Тавышлы күрсәтмәлек (һәр проект өчен аудиоязмалар, анимацион сюжетлар, мультфильмнар).
3. Картиналы һәм картиналы-дидактик күрсәтмәлек (таратма һәм күрсәтмә рәсемнәр, жырлы-биюле уеннар, театр эшчәнлегә өчен материаллар).
4. Символик, график күрсәтмәлек (пиктограммалар).
5. Күләмле күрсәтмәлек (макетлар, муляжлар, уенчыклар)
6. Интерактив уеннар.
7. Эш дәфтәрләре.

Эш төрләре һәм формалары:

Программа бурычларын үтәүдә эш формаларының, практик гамәли алымнарның, чараларның әһәмияте зур. Төп эш төрләре булып түбәндәгеләр тора:

1. Предметлар белән эш: тасвирлау, уенчык белән диалог төзү, уен һәм әкиятләрдә катнашу.
2. Рәсемнәр белән эш: тасвирлау, үстерешле диалог.
3. Сюжетлы-рольле уеннар;
4. Әйлән-бәйлән, жырлы-биюле уеннар өйрәнү (аудиоязмага таянып).
5. Театральләштерү, сәхнәләштерү (бармак театры, битлекләр, костюмнар, театр күрсәтү (эти-әниләргә, башка төркем балаларына).
6. Хәрәкәтле уеннар: туп белән уеннар, “Командир” уены, әйлән-бәйлән уен, зарядка уеннары.
7. Ижади һәм ситуатив уеннар: рольле уеннар, интервью, ситуатив күнегүләр.
8. Ситуатив, логик күнегүләргә ишетеп, аңлап эшләү.
9. Үстерелешле диалоглар (зурлар һәм яшьтәшләре белән үзара аралашу).
10. Аудиоязмалар тыңлау, кушылып әйтү, жырлау, кабатлау, ишеткән сүзгә рәсемдә табып күрсәтү.
11. Анимацион сюжетлар, мультфильмнар карау.
12. Интерактив уеннар.

Аудиоязмалар

Аудиоязмалар яңа сүз өйрәтү, сөйләм үрнәкләре үзләштерү, уеннар, кыска жырлар өйрәтү, өстәл театры күрсәтү вакытларында кулланы өчен кулай. Аларны һәр эшчәнлектә кулланы мөһим түгел.

Яңа сүзләр өйрәтү технологиясе

Балаларны татар телендә сөйләшәргә һәм аралашырга өйрәтү билгеле бер күләмдәгә сүз байлыгы булдырудан башлана. Яңа сүзләр үзләштерү процессында махсус сайлап алынган күнегүләр төп чара булып тора. Юнәлеше һәм характеры ягыннан лексик күнегүләргә икегә бүлеп карыйлар: эзерлек күнегүләре һәм сөйләм күнегүләре. *Эзерлек күнегүләре* балаларны яңа сүзләргә файдаланып сөйләргә эзерли. Бу күнегүләр лексик берәмлекләргә хәтердә калдырырга ярдәм итәләр. *Сөйләм күнегүләре* лексик күнегүләргә бер төре буларак, үзләштерелгән лексик берәмлекләр жирлегендә ситуацияләргә бәйле сөйләм эшчәнлеген барлыкка китерәләр. Яңа сүз өйрәтү төп методик алымнарның берсе булып тора:

- яңа сүз тәрбиячә тарафыннан ачык, төгәл итеп күрсәтмә рәсем ярдәмендә әйтелә;-аудиоязмадан тыңлатыла, кабатлатыла;
- ишеткән сүзгә бала рәсемнән табып күрсәтә һәм әйтә;
- сүзләр тизрәк истә калсын өчен сүз кат-кат әйттерелә, аңлашылмаган очракта, аның русча тәржемәсе бирелә;
- төрле эш формаларында (пышылдап, күмәкләп, төркемнәргә бүленеп, хәрәкәтләнеп әйтәп) өйрәтелә;
- уеннар кулланып (“Ватык телефон”, “Кайтаваз”...) ныгытыла;

- яңа сүз, таныш булган сүзләр белән грамматик конструкцияләрдә ныгытыла, мәсәлән: зур туп, чиста туп;
- аралашуда кулланыла (бала өйрәнгән яңа сүзләрне, конструкцияләрне бары аралашуда аңлап куллана);
- бала теге яки бу сүзне аның төгәл мәгънәсен аңлап үзләштереп калсын өчен телдән инкарь итү яисә раслау күнегүләре үткәргә мөмкин;
- өйрәнелгән сүзләрне хәтердә калдыру максатыннан төрле уеннар оештырырга була: “Исемен әйтсәң бирәм”, “Мин күрсәтәм, син әйт”, “Сорап ал”, “Серле кәрзин” һ.б.

Баланың сөйләмен оештыру өчен исемнең алмашлык (мин, син, бу), сан (1 дән 10 га), сыйфат (тәм, күләм, төс, эчке сыйфатлар) һәм фигыль белән бәйләү грамматик конструкцияләре кулланыла. Фигыль белән таныштыру боерык фигыльләрдән башлана (бар, сикер, аша һ.б.). Уртанчылар төркемендә балаларга боерык фигыльләрен аңлап үтәүләрен тәлап ителә. Зурлар төркемендә балалар кайбер боерыкларны үзләре бирә (сикер, аша, уйна) һәм аңлап үтиләр. Мәктәпкә эзерлек төркемнәрендә балалар үзлектән Нишли? Син нишлисең? сорауларын бирәләр һәм аңлап җавап кайтаралар.

Диалогик сөйләм

Программаның төп асылы булып аралашуга чыгу тора. Аралашуга чыгу өчен диалогик сөйләмнең эһәмияте бик зур. Диалогик сөйләмгә өйрәткәндә гадидән катлаулыга дигән дидактик принципка таянып эшләү кулай. Диалогик сөйләмдә иң отышлы алым – сорау-җавап рәвешендә (сорау-информация алу берәмлеге) һәм теләк белдерә торган: теләк, үтенү, тәкъдим итү, ризасызлык төсмере булырга мөмкин. Еш кына сораудан соң, әңгәмәдәшнәң җавап репликасы килә, раслау яисә инкарь рәвешендә булырга мөмкин. Реплика-җавап сорау рәвешендә дә булырга мөмкин: *Нинди әти?* Бу вакытта әңгәмәдәшнәң җавабы тулы да, ким дә булырга мөмкин: *Матур әти;* яисә: *Матур.*

Мәктәпкәчә яшәтгә балаларга ситуатив - тематик принцип нигезендә, диалогик сөйләмне үстерү буенча түбәндәге типтагы күнегүләр тәкъдим итәргә мөмкин:

- уен ситуацияләрендә катнашу;
- тәкъдим ителгән үрнәк буенча кечкенә диалоглар төзү;
- тематик диалоглар төзү;
- сәхнәләштерүдә катнашу;
- рольләргә бүлөп сөйләү.

Диалоглар белән эшләү коммуникатив юнәлештә алып барылырга тиеш. Тәрбияче аларның балалар сөйләменә керерлек кирәкле формаларын эшләргә һәм төрле шартларда кулланы мөмкинлеген исәпкә алырга тиеш. Тәрбияче, сөйләмгә эмоциональ бизәлеш өстәү өчен, төрле формаларны кулланырга; эш эчтәлегенә туры килә торган интонация, ишарәләр, мимикалардан файдаланырга һ.б. өйрәтергә тиеш. Шулай ук вакытта, диалогны сорау бирү һәм аңа җавап алу дип кенә уйларга ярамый. Балаларны диалогик сөйләмгә хас булган башка (сорау һәм җаваплардан тыш) ситуацияләр, репликалар, көндәлек аралашу формаларына да өйрәтергә кирәк.

Аралашуга чыгу өчен нәтиҗәле чаралар булып аудиоязмалар, эш дәфтәрләре, анимацион сюжетлар тора.

Эш дәфтәрләре

Эш дәфтәрләре эшчәнлектә өйрәнелгән материалны ныгытуны күздә тотып төзелгән. Дәфтәрләр белән эшләгәндә балалар кабатлылар, бер-берсенә сораулар бирәләр, тәрбияче белән аралашалар. Бу дәфтәрләр белән эти-әниләр дә, төркем тәрбиячеләре дә эшли ала, чөнки биремнәр рус телендә язылган. Дәфтәрдәге эшнәң нәтиҗәсе уртанчылар төркемендә сүзне ишетеп, аңлап, предметларны табып, парлаштырып, чагыштырып, аларның сыйфатын, санын билгеләүгә китерсә, зурлар төркемендә балаларны үзара аралашуга этәрә һәм бу мәктәпкә эзерлек төркемнәрендә дәвам итә. Иң катлаулы биремнәр мәктәпкә эзерлек төркеме өчен төзелгән. Бу төркемдә хәрәкәтне белдерүче сүзләр, яки фигыльләр күп кулланыла. Балаларны ситуацияләргә куеп, сораулар биреп диалогка этәрәбез. Берүк вакытта, фигыльләр боерык формада (утыр, уйна һ.б.), 2-нче зат алмашлыгына тәңгәл формада (яки утыра, укый, шуа, ашый һ.б.), һәм дә инде үзе турында 1-нче зат алмашлыгын кулланып өйрәтелә (уйныйм, утырам, барам, эчәм һ.б.). Балалар бер-берсенә, өлкәннәргә сораулар бирергә өйрәнәләр: бу нәрсә, нишли, син нишлисең, нәрсә кирәк, нинди һ.б. Жөмлеләр төзү баланың уйлавын таләп итә, чөнки алар 3-4 сүздән торалар. Мәсәлән: Аю караватта йоклый. Куян чана шуа. Песи бит юа һ.б.. Мәктәпкә эзерлек төркемендә өченче бирем җыр формасында бирелә. Бу биремнәрне интерактив такта һәм экраннарда эшләп була.

Анимацион сюжетлар

Анимацион сюжетларбалаларның белгән сүз байлыгына, яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып төзелгән. Сюжетны караганнан соң, балалар белән әңгәмәләр үткәрелә, алда өйрәнелгән уен ситуацияләрен кабатларга тәкъдим ителә.

Төрле эшчәнлекләрдә белем бирү формалары

Хәрәкәт	Уен	Хезмәт	Танып-белү	Аралашу
-уен -хәрәкәт элементларын кулланып әңгәмә үткүрү -физминуткалар	-күзәтү -уку -уен -әңгәмә -күмәк уен (тәрбияче; балалар белән) -сюжетлы- рольле уен -кагыйдәле уен -экскурсия -бәйрәм	-күмәк эшчәнлек -әңгәмә -карау -уен -дежур тору	-күзәтү -сюжетлы- рольле уен -хикәя -үстерүле уен -әңгәмә -ситуатив сөйләшү -уку	-уку -хикәя -әңгәмә -өстәл театры -балалар белән аралашу -шигыр ятлау -уен (дидактик, театральләштерелгән, режиссер) -табышмакларга җавап табу -текстлы хәрәкәтле уен -тәрбияче белән аралашу
Матур әдәбият, фольклорны кабул итү	Рәсем	Музыка	Төзү	
-уку -әңгәмә -хикәя -уен -викторина -инсценирование	-карау -уен -бизәү -күргәзмәләр -ясау	-музыка тыңлау -жырлы- биюле уен -жырлау	-уен -күзәтү -карау	

2.3.Белем бирү эшчәнлеген планлаштыру

Балаларны укыту – методик комплектларын кулланыпана теленә өйрәтү, рус телле балаларны татар теленә өйрәтү максатлары, бурычлар һәм ирешергә теләгән нәтиҗәләр.

Зарипова З.М. Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбәз” укыту-методик комплектын кулланып рус телле балаларга татар теле өйрәтү программасы.

Бурычлары:

1. Информацион – коммуникатив технологияләр, уен – ситуацияләр, күргәзмәлелек кулланып, тел өйрәтү, аралашу теләге тудыру.
2. Балаларның көнкүрешкә, табигатькә, жәмгыятькә кагылышлы сүзләр исәбенә сөйләмнәрен баепу, сүз һәм сүзтезмәләренә төрле ситуацияләрдә кулланышка керту.
3. Мөстәкыйль фикер йөртүгә, җавап бирергә күнектөрү, балада үзенең сөйләме белән кызыксыну һәм сизгерлек уяту.
4. Диалогик һәм монологик сөйләмне, хәтер, зинен сәләтләрен үстерү.
5. Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәҗәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, сабуллашу) кагыйдәләрен, бер – беренче тыңлау, ишетү сыйфатлары, әдәпле итеп кара-каршы сөйләшә белү күнекмәләрен тәрбияләү.

Программа өч проектны һәм аларның төп максатларын, бурычларын үз эченә ала: “Минем өем” проекты (4-5 яшь).

Максат: Татар теленә кызыксыну уяту, аралашу теләге тудыру.

Бурычлар: 1. Сүз байлыгы булдыру, сөйләмдә активлаштыру.

2. Гади диалогта катнаша белү, хәтер, зинен үстерү.

3. Бер – беренче тыңлау, ишетү сыйфатлары тәрбияләү.

“Уйный – уйный үсәбез” проекты (5-6 яшь).

Максат: Үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта татарча аралашуга чыгу.

Бурычлар: 1. Сүз байлыгын арттыру, сөйләм күнекмәләре формалаштыру.

2. Гади сорауларны аңлап җавап бирү, мөрәжәгать итә белү, көндәлек яшәштә аралашу.

3. Әдәпле итеп кара-каршы сөйләшә белү күнекмәләрен тәрбияләү.

“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты (6-7 яшь).

Максат: Балаларның көнкүрешкә, табигатькә, жәмгыятькә кагылышлы сүзләр исәбенә сөйләмнәрен баету, сүз һәм сүзтезмәләренә төрле ситуацияләрдә кулланышка керту.

Бурычлар: 1. Сөйләмне аралашу чарасы буларак камилләштерү, файдалана белү күнекмәләренә өйрәтү.

2. Мөстәкыйль фикер йөртәргә, җавап бирергә күнектерү, балада үзенең сөйләме белән кызыксыну һәм сизгерлек уяту.

3. Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәжәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, сабуллашу) кагыйдәләрен камилләштерү.

Уртанчылар төркеме. “Минем өем” проекты (4-5 яшь).

Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары

1. Тирә- юнь күзаллавын киңәйтә барып, иң якын кешеләре, уенчыклар, ашамлыклар хисабына сүз байлыгын арттыру.

2. Өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәренә аңлап, үти белүләренә ирешү.

3. Тәрбияче әйткән сүзләренә, кыска фразаларны кабатлап әйтә белүләренә ирешү.

4. Үз исемен дәрәс әйтә, исәнләшә, сабуллаша, рәхмәт әйтә белү күнекмәләрен үстерү.

5. Куелган сорауларны аңлап, сөйләмдә 2-3 сүз белән җавап кайтару күнекмәләрен үстерү.

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге

“Минем өем” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар”) буенча бирелгән лексиканы төрле ситуацияләрдә ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.

Аларның тирә-юнь күзаллавын киңәйтә бару, югарыда күрсәтелгән темага караган сүзләр хисабына балаларның сүз байлыгын арттыру өстендә эшләү, аларда татар телендә сөйләшә башлау теләге уяту.

Актив үзләштерүләренә ирешү өчен әйбер исеменәренә мәгънәсен аңлату һәм аларны дәрәс әйтү күнегүләре эшләү. Иң якын кешеләр (*әти, әни, бабай, әби, малай, кыз*), яраткан уенчыклар (*туп, машина, курчак, эт, песи куян, аю*), ашамлыклар (*алма, ити, сөт, чәй*) һәм саннар (*бер, ике, өч, дүрт, биш*) хисабына сүзлеккә баету һәм активлаштыру. Өйрәнгән сүзләренә аерым, күмәк, тәрбияче ярдәмендә кабатлы белү күнекмәләрен булдыру. *Алма бир. Мә, алма.*

Бу кем? Бу нәрсә? сорауларын аңлап җавап бирергә өйрәтү.

-*Бу кем? – Бу әти.*

-*Бу нәрсә? – Бу туп.*

Нинди? сорауларын аңларга, дәрәс җавап бирергә өйрәтү.

-*Туп нинди? – Кечкенә.*

-*Машина нинди? – Матур.*

Өйбернең билгесен ачыклау максаты белән куела торган сорауларны аңларга һәм сөйләмдә җавап кайтарырга өйрәтү. (Зур, матур, кечкенә, чиста, әйбәт, пычрак, тәмле).

-*Бу нәрсә? – Бу туп.*

-*Туп нинди? – Туп пычрак (зур, матур, кечкенә, чиста, әйбәт).*

Тәрбияче әйткән сүзләренә, кыска фразаларны балаларның кабатлап әйтә белүләренә ирешү өстендә эшләү. Аларның өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәренә аңлап, үти белүләренә ирешү (*мә, бир, утыр, аша, эч, уйна, ю, ал*).

-*Мә, куян. – Бир куян.*

Тәрбияче әйткән билге буенча предметны табу, күрсәтә белергә өйрәтү.

Зур машина ал. Тәмле алма бир.

Үз исемен дәрәс әйтә, исәнләшә, сабуллаша белергә өйрәтү, сүзләренә дәрәс, урынлы куллану.

Исәнме. – Исәнмесез. Сау бул. – Сау булыгыз. Мин кыз. - Мин Оля. Мин малай - Мин Коля.

Таныш предметларның исеменәрен ныгыту, куелган сорауга раслаучы, инкарь итүче сүзләренә (*әйе, юк*) дәрәс кулланырга өйрәтү

Син Коля? – Әйе.

Син кыз? – Юк, мин малай.

Мин, син алмашлыкларын аңларга һәм урынлы кулланырга өйрәтү.

Син кем? – Мин Коля.

Кечкенә күләмле шигырьләр, жырлар өйрәтү.

Белем бирү эшчәнлегенең нәтижеләре

Ирешелгән нәтижеләр:

Бирелгән лексиканы төрле ситуацияләрдә ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләре бар.

Татар телендә сөйләшү теләге бар.

Өйбер исемнәренең мәгънәсен аңлый һәм аларны дөрес әйтә белә.

Гаилә, уенчыклар, ашамлыклар һәм саннар хисабына сүз байлыгы бар.

Өйрәнгән сүзләргә аерым, күмәк, тәрбияче ярдәмендә кабатлый белә.

Бу кем? Бу нәрсә? сорауларын аңлап, җавап бирә.

Өйбернең билгесен ачыклау максаты белән куела торган сорауны аңлый һәм сөйләмдә җавап кайтара белә.

Тәрбияче әйткән сүзләргә, кыска фразаларны кабатлап әйтә. Өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәргә аңлап үти.

Тәрбияче әйткән билгә буенча предметны таба, күрсәтә белә.

Үз исемнәре дөрес әйтә, исәнләшә, сабуллаша белә, сүзләргә дөрес, урынлы куллана.

Куелган сорауга раслаучы, инкарь итүче сүзләргә дөрес куллана белә.

Мин, син алмашлыкларын аңлый һәм урынлы куллана.

Кечкенә күләмле шигырьләр, жырлар белә.

Тәрбияче һәм ата-аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтижеләр:

Сүз байлыгы аз.

Бирелгән лексиканы ишетеп аңлай, куллана белми.

Сорауларны аңлай, җавап бирә алмый.

Мин, син алмашлыкларын урынлы куллана белми.

Зурлар төркеме. “Уйный – уйный үсәбез” проекты (5-6 яшь)

Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары

1. Тирә-юнь күзаллавын киңәйтә барып, яшелчәләр, савыт-сабалар, киёмнәр, өй жиһазлары, ашамлыклар темасына кергән сүзләр хисабына сүз байлыгын арттыру.
2. Гади сорауларны аңлап җавап бирү, мөрәҗәгать итә белүләренә ирешү.
3. Үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта татарча аралашуға чыгуларына ирешү.
4. Сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү.
5. Боерык фигураларны сөйләмдә аңлап дөрес куллана белү күнекмәләрен үстерү.

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге

Лексик минимум – якынча 45 сүз.

“Уйный-уйный үсәбез” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар”, “Яшелчәләр”, “Савыт-саба”, “Киёмнәр”, “Шәхси гигиена”, “Өй жиһазлары”, “Бәйрәмнәр”) буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.

Яңа сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру. (*Кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, аш, ботка, кашык, тәлинка, чынаяк, күлмәк, чалбар, бит, кул, өстәл урындык, карават, баллы, ничә, нинди, алты, җиде, сигез, тугыз, ун, кызыл, сары, яшел, зәңгәр, нәрсә кирәк, юа, ки, сал, йокла, хәерле көн, яратам, бар*).

Санау күнекмәләрен ныгыту, сөйләмдә камилләштерү.

Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? сорауларны аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә белергә өйрәтү.

Раслаучы һәм инкарь итүче сүзләргә ныгыту, урынлы куллану. (*Әйе, юк*)

Исем + сыйфат конструкциясен сөйләмдә активлаштыру.

- *Бу кызыл тәлинка.*

“Минем өем” проекты буенча өйрәнелгән боерык фигураларны ныгыту (*аша, эч, утыр, ю, уйна, йокла*), яңа боерык фигураларны (*ки, сал*) сөйләмдә аңлап дөрес куллана белергә өйрәтү, активлаштыру.

Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү.

Белем бирү эшчәнлегенең нәтижеләре

Ирешелгэн нэтижэлэр:

“Уйный-уйный үсэбэз” проекты темалары (“Гаилэ”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар” , “Яшелчэлэр”, “Савыт-саба”, “Киёмнэр”, “Шэхси гигиена”, “Өй жиһазлары”, “Бэйрэмнэр”) буенча бирелгэн лексиканы төрлө эшчэнлектә (уен, аралашу, музыка, хезмэт, хэрэкэт) ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмэләре бар.

Яңа сүзләр хисабына сүз байлыгы бар.

Санау күнекмэләре бар, сөйләмдә куллана белә.

Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрөс жавап бирә.

Раслаучы һәм инкаръ итүче сүзләрне аңлый, урынлы куллана.

Исем + сыйфат конструкциясен сөйләмдә дөрөс куллана.

Боерык фигуральләрен сөйләмдә аңлап дөрөс куллана белә.

Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстөрешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә куллана белә.

Тәрбияче һәм ата-аналар белән берлектә ирешергә кирәк нэтижэлэр:

Сүз байлыгы аз.

Бирелгән лексиканы ишетеп аңлай, куллана белми.

Сорауларны аңлай, мөстәкыйль рәвештә сорау куя белми.

Сөйләм күнекмәләрен үстөрешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә куллана алмый.

Мәктәпкә әзерлек төркеме. “Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” проекты (6-7 яшь)

Белем бирү эшчәнлегенң бурычлары

1. Ашамлыклар, кыргыз хайваннар, кошлар, мәктәп темасына кергән сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру.
2. Сөйләмне аралашу чарасы буларак камилләштерү, файдалана белү күнекмәләренә өйрәтү.
3. Диалогик һәм монологик сөйләмне үстерү.
4. Мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрөс жавап бирә белергә күнектерү.

Белем бирү эшчәнлегенң эчтәлеге

Лексик минимум – якынча 60 сүз.

“Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” проекты темалары (“Гаилэ”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар” , “Яшелчэлэр”, “Савыт-саба”, “Киёмнэр”, “Шэхси гигиена”, “Өй жиһазлары”, “Бэйрэмнэр”, “Танышу”, “Тату гаилэ”, “Дусларны сыйлыйбыз”, “Кунак килде”, “Кафега барабыз”, “Күнелле уеннар”, “Без циркта”, “Безнең дуслар”, “Чана шуабыз”, “Без биибез”, “Күнелле сәяхәт”, “Мәктәп”, “Без әкият яратабыз”) буенча бирелгән лексиканы төрлө эшчэнлектә (танып – белү, уен, аралашу, музыка, хезмэт, хэрэкэт) ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.

Яңа сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру: *син кем, хәерле көн, тычкан, бу кем, бу нәрсә, нишли, йоклый, утыра, ашый, эчә, нишлисең, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, утырам, барам, кая барасың, син нишлисең, сикер-сикерәм, сикерә, йөгәрә, төлке, йөгәр-йөгәрәм, чәк-чәк, өчпочмак, яшь, бүре, керпе, тавык, этәч, үрдәк, чана, шуа, шуам, бие, биш, бишим, ак, кара, жырыла-жырылым, зур рәхмәт, китап укый, рәсем ясыым, укыйм, дәфтәр.*

Бу кем? Бу нәрсә? Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрөс жавап бирә белергә өйрәтү.

Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстөрешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү. Монологик сөйләмне үстерү.

Белем бирү эшчәнлеге нэтижэләре

Ирешелгэн нэтижэлэр:

“Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” проекты темалары (“Гаилэ”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар” , “Яшелчэлэр”, “Савыт-саба”, “Киёмнэр”, “Шэхси гигиена”, “Өй жиһазлары”, “Бэйрэмнэр”, “Танышу”, “Тату гаилэ”, “Дусларны сыйлыйбыз”, “Кунак килде”, “Кафега барабыз”, “Күнелле уеннар”, “Без циркта”, “Безнең дуслар”, “Чана шуабыз”, “Без биибез”, “Күнелле сәяхәт”, “Мәктәп”, “Без әкият яратабыз”) буенча бирелгән лексиканы төрлө эшчэнлектә (танып – белү, уен, аралашу, музыка, хезмэт, хэрэкэт) ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләрен бар.

Яңа сүзләр хисабына сүз байлыгы бар.

Бу кем? Бу нәрсә? Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дәрәс җавап бирә белә.

Фигыльләрне урынлы куллана.

Җырлар, шигырьләр белә.

Тәрбияче һәм ата-аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр:

Яңа сүзләр хисабына сүз байлыгы аз.

Бирелгән лексиканы диалогик һәм монологик сөйләмдә куллана алмый.

“Бу кем?”, “Бу нәрсә?”, “Нәрсә кирәк?”, “Нинди?”, “Ничә?”, “Нишли?”, “Син нишлисең?” “Кая барасың?” сорауларын мөстәкыйль рәвештә куя белми.

Фигыльләрне урынлы куллана белми.

Балаларны укыту – методик комплектларны кулланып ана теленә өйрәтү

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары нигезендә кабул ителгән 2010 – 2015 елларда мәгарифне үстерү стратегиясендә (30.12.2010, №1174) – мәктәпкчә тәрбия һәм белем бирү учреждениеләре өчен рус һәм башка милләт балаларын татарча сөйләшәргә өйрәтү программасы, укыту-методик комплектлары (УМК) төзелде.

Методик эсбапта икенче кече яшьтәгеләр төркеменә йөрүче балаларның сөйләмен үстерү һәм аларны ана теленә өйрәтүнең методик нигезләре һәм хәзерге технологияләре бирелгән. Икенче кече яшьтәге балалар эшчәнлеген оештыру комплекслы-тематик принципка нигезләнә. План ел дәвамында “Сау бул, жәй! Исәнме, балалар бакчасы!”, “Көз”, “Мин һәм минем гаиләм”, “Минем йортым, минем шәһәрәм”, “Яңа ел бәйрәме”, “Кыш”, “Ватанны саклаучылар көне”, “Сигезенче март”, “Халык жәүһәрләре”, “Яз”, “Жәй” кебек төрле темалар үзләштерүне күздә тотта. Балаларны татар телендә сөйләшәргә һәм аралашырга өйрәтү билгеле бер күләмдәге сүз байлыгы булдырудан башлана. Аралашуга чыгу өчен нәтиҗәле чаралар булып аудиоязмалар, эш дәфтәрләре, анимацион сюжетлар, интерактив уеннар тора. Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чишкәндә өйрәтүнең төрле алымнары, чаралары кулланыла: бармак уеннары, төрле предметлар тотып биюләр, релаксация максаты белән шигъри эсәрләргә зур игътибар бирелә.

Беренче кечкенәләр төркеме (2-3яшь)

Белем бирү эшчәнлегенә бурычлары

1. Гомуми кулланылыштагы лексика хисабына сүзлек запасын баету.
2. Дөнъяны бербөтен итеп кабул итү, беренчел күзаллаулар формалаштыру.
3. Әдәби сөйләмне үстерү.
4. Сөйләм сәнгәтенә якынайту, шул исәптән эстетик зәвык, әдәби эсәрне аңга алуларын үстерү.

Белем бирү эшчәнлегенә этәлге

Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чишкәндә өйрәтүнең төрле методлары, алымнары, чаралары кулланылу. Хәрәкәтләнү активлыгы югарырак булган саен, балаларның сөйләм тизрәк һәм яхшырак үсеш ала, сөйләм сыйфаты, төрлелеге белән аерылып тора. Бармак уеннары баш мие эшчәнлегенә, интеллект үсешенә уңай йогынты ясыя. Чыннан да, физиологлар, психологлар үткәргән тикшеренүләр (Л.С. Выготский, И.П. Павлов, А.Р. Лурия, А.А. Леонтьев һ.б.) хәрәкәтләнү һәм сөйләм моторикасының үзара бәйлә булуын исбатлыйлар.

Балалар белән эшләү дәверендә төрле предметлар тотып биюләр, уеннар кулланыла.

Балаларның игътибарын туплау, эшчәнлеккә карата кызыксыну уяту, ял иттерү (релаксация) максаты белән шигъри эсәрләр уку. Бу эсәрләрне укыганда, балалар этәлегенә туры китереп, хәрәкәтләр ясау.

Икенче кечкенәләр төркеме (3-4яшь)

Белем бирү эшчәнлегенә бурычлары

1. Гомуми кулланылыштагы лексика хисабына сүзлек запасын баету.
2. Дөнъяны бербөтен итеп кабул итү, беренчел күзаллаулар формалаштыру.
3. Әдәби сөйләмне үстерү.
4. Сөйләм сәнгәтенә якынайту, шул исәптән эстетик зәвык, әдәби эсәрне аңга алуларын үстерү.

Белем бирү эшчәнлегенә этәлге

Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чишкәндә өйрәтүнең төрле методлары, алымнары, чаралары кулланылу. Дүртенче яшьтәге балалар белән оештырылган эшчәнлек уен характерын ала. Шундый формаларның берсе булып, бармак уеннары тора. Хәрәкәтләнү активлыгы югарырак булган саен, балаларның сөйләм тизрәк һәм яхшырак үсеш ала, сөйләм сыйфаты, төрлелеге белән аерылып тора. Бармак уеннары баш мие эшчәнлегенә, интеллект үсешенә уңай йогынты ясыя.

Чыннан да, физиологлар, психологлар үткөргөн тикшеренүүлөр (Л.С. Выготский, И.П. Павлов, А.Р. Лурия, А.А. Леонтьев һ.б.) хэрэкэтләнү һәм сөйләм моторикасының үзара бәйлә булуын исбатлайлар.

Балалар белән эшләү дәверендә төрле предметлар тотып биоләр, уеннар кулланыла.

Балаларның игътибарын туплау, эшчәнлеккә карата кызыксыну уяту, ял иттерү (релаксация) максаты белән шигъри әсәрләр уку. Бу әсәрләрне укыганда, балалар эчтәлегенә туры китереп, хэрэкәтләр ясау.

Матур әдәбият, халык ижаты, күрсәтмәлек, предметлар белән уен хэрэкәтләре, кошларның, жәнлекләрнең образларын имитацияләү аша балаларның сөйләмен үстерү. Индивидуаль һәм күмәк кабатлаулар истә калдыру максатыннан аваз, сүз, ижек, фраза кебек сөйләм элементлары кабатлана. Физик яктан үсеш алган, төп культура-гигиеник күнекмәләр үзләштергән; кызыксынучан, актив; интеллектуаль һәм шәхси бурычларны чишә белүчән; кеше хәленә керә белүчән, эмоциональ; өлкәннәр һәм яшьтәшләре белән аралашу ысулларын, чараларын үзләштергән; үзе, гаиләсе, әйләнә-тирәсе, дәүләт, дөнья, табигать турында беренчел күзаллауларга ия булган; элементар гомумкабул ителгән нормаларны, үз-үзенә тоту кагыйдәләрен үзләштерү. Беренчел кыйммәткә ия булган күзаллаулар нигезендә үзенең тәртибе белән идарә итүгә һәм үз гамәлләрен планлаштыруга сәләтле; өйрәтү эшчәнлегенә универсаль нигезләрен үзләштергән бала шәхесе тәрбияләү.

Белем бирү эшчәнлегенә нәтижәләре

Ирешелгән нәтижәләр:

Бала биремнәрне дәрәс үти. Тәрбиячәнең сорауларына җавап биргәндә, жөмлөләрне грамматик яктан дәрәс төзи.

Тәрбиячәнең сорауларына теләп, ышанычлы итеп җавап бирә.

Аваз ияртемнәрән дәрәс һәм ачык итеп әйтә.

Бала гади (кем? нәрсә?) һәм катлаулы (кемгә? нинди? кайчан? кайда? кая?) сорауларга җавап бирә. Үзенең инициативасы яки тәрбиячәнең үтенече буенча рәсемдә сүрәтләнгәнне сөйли ала.

Әкиятнең эчтәлеген сөйләгәндә эзлеклекле саклай, сәхнәләштерүдә теләп катнаша.

Сүзнең мәгънәсен аңлай.

Билгене белдерә торган сүзләр белә.

Хэрәкәтне белдерә торган сүзләр белә.

Гомумиләштерүче сүзләр куллана.

Предметның исемен һәм нинди материалдан булуын атай.

Предметны чагыштыра.

Капма-каршы мәгънәдәге сүзләрне белә.

Күпмәгънәле сүзләр белә.

Тәрбияче һәм ата-аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтижәләр:

Предметларның исемен, мөһим деталләрен, өлешләрен атаганда һәм күрсәткәндә авырлыклар кичерә, гомумиләштерүче сүзләрне куллана алмый.

Биремнәрне үти алмый. Тәрбиячәнең сорауларына җавап бирә алмый. Тәрбияче актив ярдәм күрсәткәндә дә, хаталар ясый.

Кайбер сүзнең мәгънәсен аңламый.

Капма – каршы мәгънәдәге сүзләрне куланмый.

Әкиятнең эчтәлеген кире кайтып сөйли белми.

Күпмәгънәле сүзләрне белми.

Сүзлек запасы ярлы.

Уртанчылар төркеме(4-5 яшь)

Белем бирү эшчәнлегенә бурычлары

1. Балаларны исем, сыйфат кулланып гади жөмлөләр төзәргә өйрәтү, антоним, синоним сүзләр хисабына сүз байлыгын арттыру.

2. Бәйләнешле сөйләм үстерү (диалоглы һәм монологлы).

3. Балаларны матур әдәбият һәм халык ижаты белән таныштыру. Туган телдә дәрәс сөйләмне формалаштыру.

4. Балаларның кызыксынуын, игътибарын, хәтерен, фикерләвен үстерү.

5. Ана телендә аралашырга теләк уяту; үз гаилә, әти-әни белән горурлану хисе тәрбияләү.

Белем бирү эшчәнлегенә эчтәлегә

Балаларның сөйләме сыйфат һәм фиғыль сүз төркемнәре хисабына баету. Балалар предметларны кулланылышын, функциональ билгеләрен аера алу (“Туп – уенчык, аның белән уйныйлар”). Алар капма каршы мәгънәле сүзләрен сайлап, предметларны һәм күренешләрен чагыштыру, гомумиләштерүче сүзләр куллану.

Баланың сөйләм активлыгы артыру. Сүзләрен төрле грамматик формаларда һәм бәйләнешләрдә күрсәтү, үзләренә фикерләрен катлау жөмлөләр белән белдерү, сөйләмдә кереш жөмлөләр куллану, төрле тасвирламалар һәм сюжетлы хикәяләр төзөргә өйрәнү.

Сөйләм теле бәйләнешле һәм эзлекле булу, сөйләмнең мәгънә ягын аңлау, жөмлөнә синтаксик төзелеше, сөйләм теленә аваз ягын камилләштерү.

Баланы сүз белән таныштыру буенча махсус эш оештыру сүзнең мәгънә һәм аваз ягы турында күзаллау формалаштыруга китерү. Сүз һәрвакыт нинди дә булса предметны, күренешне, сыйфатны белдерә һәм авазлардан тора, яңгырый.

Балалар “сүз”, “аваз” терминнарының мәгънәсен дөрес итеп аңлый һәм куллана башлау, яңгырашы буенча охшаш һәм төрле сүзләрен табу, сүзләрдәге кирәкле авазларны аерып күрсәтү.

Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чишү өйрәтүнең төрле методлары, алымнары, чаралары куллану. Бишенче яшьтәге балалар белән оештырылган эшчәнлек уен характерын ала.

Өйрәтү-тәрбия процессында балалар белән эшчәнлекне оештырганда тәрбиячегә ижади якин килү мөмкинлеге бирелә. Эшчәнлек конспектларын төзөгәндә тәрбияче өчен күрсәтмәләр, балаларның якинча жаваплары, балаларны активлаштыру жәя эчендә күрсәтелә. Жәя эчендә бирелгән индивидуаль һәм күмәк кабатлаулар истә калдыру максатыннан аваз, сүз, ижек, фраза кебек сөйләм элементын кабатлауны күрсәтү. Кабатлауның төрле вариантлары бар: тәрбияче артыннан, балалар артыннан, тәрбияче белән бергә, күмәк, индивидуаль. Эшчәнлек төрләрен оештыру интегратив сыйфатлар формалаштыруга юнәлдү: физик яктан үсеш алган, төп культура-гигиеник күнекмәләр үзләштерү; кызыксынучан, актив; интеллектуаль һәм шәхси бурычларны чишә белүчән; кеше хәленә керә белүчән, эмоциональ; өлкәннәр һәм яшьтәшләре белән аралашу ысулларын, чараларын үзләштергән; үзе, гаиләсе, әйләнә-тирәсе, дүлөт, дөнъя, табигать турында беренчел күзаллауларга ия булган; элементар гомумкабул ителгән нормаларны, үз-үзеңне тоту кагыйдәләрен саклый белү; беренчел кыйммәткә ия булган күзаллаулар нигезендә үзенең тәртибе белән идарә итү һәм үз гамәлләрен планлаштыру; өйрәтү эшчәнлегенә универсаль нигезләрен үзләштерү.

Белем бирү эшчәнлегенә нәтижәләре

Ирешелгән нәтижәләр:

Бала исем фамилиясен белә

Сүзнең мәгънәсен аңлай. Билгене, хәрәкәтне белдерә торган сүзләр белә

Гомумиләштерүче сүзләр куллана.

Предметның исеме һәм нинди материалдан булуын атай.

Предметны чагыштыра.

Капма-каршы мәгънәдәге сүзләрен белә.

Күпмәгънәле сүзләр белә.

Әкиятнең эчтәлеген сөйли.

Тәрбияче һәм ата-аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтижәләр:

Сүзләренә мәгънәсен аңламый.

Капма – каршы мәгънәдәге сүзләрен куланмый.

Хикәянең эчтәлеген кире кайтып сөйли белми.

Күпмәгънәле сүзләрен белми.

Сүзлек запасы ярлы.

Зурлар төркеме (5 – 6 яшь)

Белем бирү эшчәнлегенә бурычлары

1. Балаларны ана телендә дөрес һәм яхшы итеп сөйләшәргә өйрәтү;

2. Тел системасының фонетик, лексик, грамматик төзелеше дәрәжәләрен формалаштыру;

3. Бәйләнешле сөйләм үстерү.

4. Тел һәм сөйләм күренешләрен аңлау (тоемлау) сәләте булдыру.

5. Ана телендә аралашырга теләк уяту; үз гаиләң, әти-әниң белән горурлану хисе тәрбияләү.

Белем бирү эшчәнлегенә эчтәлеге

Укыту-методик комплектларга тупланган материаллар балалар бакчасы педгогларына балаларның сөйләмен үстерү, тирә-юнь, матур әдәбият әсәрләре белән таныштыру мак-сатында

гына түгел, ә рәсем ясау, әвәләү, кул хезмәте, конструкцияләү, эксперимент эшләре, кисеп ябыштыру, музыка, физкультура эшчәнлекләрендә, иртән балаларны кабул итү, саф һавада булу, табигатьне күзәтү вакытында, эти-әниләр белән бердәм эшчәнлектә ижади якин килеп кулланыла һәм ныгытыла.

“Туган телдә сөйләшәбез” методик кулланмасы балаларга телебезнең матурлыгын, байлыгын аңларга, аны сиземләргә, үзләрендә күркәм сыйфатлар булдырырга, тел хәзинәсен тирәнтен аңларга, кеше өчен газиз булган туган жиргә, туган телебезгә мөхәббәт, эти-әниләргә, өлкәннәргә карата хөрмәт итәгать тәрбияләү, үзлә-рендә хезмәт сөю, тыйнаклык, шәфкатьлелек кебек күркәм сыйфатлар булдырырга ярдәм итә.

Балалар “сүз”, “аваз” терминнарының мәгънәсен дөрәс итеп аңлый һәм куллана башлау, сүзгә игътибарлары арту, яңгырашы буенча охшаш һәм төрле сүзләргә табу, сүзләрдәгә кирәкле авазларны аерып күрсәтә.

Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чишү өйрәтүнең төрле методлары, алымнары, чаралары куллану. Алты яшьтәгә балалар белән оештырылган эшчәнлек уен характерын ала.

Өйрәтү-тәрбия процессында балалар белән эшчәнлекне оештырганда тәрбиячегә ижади якин килү мөмкинлегә бирелә. Эшчәнлек конспектларын төзегәндә тәрбияче өчен күрсәтмәләр, балаларның якинча җаваплары, балаларны активлаштыру җәя эчендә күрсәтелә. Җәя эчендә бирелгән индивидуаль һәм күмәк кабатлаулар истә калдыру максатыннан аваз, сүз, ижек, фраза кебек сөйләм элементын кабатлауны күрсәтү.

Белем бирү эшчәнлегенең нәтиҗәләре

Ирешелгән нәтиҗәләр:

Бала транспорт төрләрен, кеше тормышын җиңеләйтә, уңайлыklar тудыра торган

Өйберләргә таный һәм әйтә белә.

Предмет һәм аның үзенчәлекләре, нинди материалдан булуы турында сөйли, аларны төркемле белә.

Төзүче, транспорт хезмәткәрләре, авыл эшчәннәре хезмәте турында белә.

Бала үз туганнары, үзе турында сөйли, адресын әйтә белә.

Туган иле, шәһәре, Россиянең, Татарстанның башкаласы турында белә.

Сөйләмдә, башка балалар белән аралашканда ягымлы сүзләр куллана белә

Мәгънәдәш сүзләр, капма-каршы сүзләргә әйтә белә

Үз тәҗрибәсеннән чыгып, эчтәлекле рәсемнәр, картиналар буенча мөстәкыйль рәвештә хикәя төзи белә.

Язучыларны таный һәм атый, әсәрләрен белә.

Зур булмаган әсәрләргә сәхнәләштерүдә, рольләргә бүлеп шигырьләр укуда актив катнаша, тиз истә калдырып, ятган сөйли белә.

Тәрбияче һәм ата-аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр:

Траспорт төрләрен, кеше тормышын җиңеләйтә, торган өйберләргә атаганда хата җибәрә

Предмет һәм аның үзенчәлекләре турында тәрбияче ярдәменнән башка сөйли белми.

Туган иле, шәһәре, Россиянең, татарстанның башкаласын әйтә белми.

Үз туганнары турында тәрбияче ярдәмендә сөйли. Адресын белми.

Сөйләмдә гади җөмлеләр куллана, үз тәҗрибәсеннән чыгып начар сөйли, рәсемнәр, картиналар буенча хикәя төзегәндә тәрбияче ярдәмен көтә.

Әдәби әсәрләргә эчтәлеген план буенча сөйли белми

Мәгънәдәш сүзләр, капма-каршы сүзләргә әйтми.

Тәрбияче балалар белән аралашканда сирәк катнаша.

Язучыларны танымый, әсәрләрен әйтә белми

Шигырьләргә, мәкальләргә, санамышларны кулланмый.

Кайбер сүзгә мәгънәсен аңламый.

Капма – каршы мәгънәдәгә сүзләргә куланмый.

Хикәянең эчтәлеген кире кайтып сөйли белми.

Күпмәгънәле сүзләргә белми.

Сүзлек запасы ярлы.

Мәктәпкәчә әзерлек төркеме (6-7 яшь)

Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары

1. Балаларны ана телендә дөрәс һәм яхшы итеп сөйләшәргә өйрәтү;

2. Тел системасының фонетик, лексик, грамматик төзелеше дәрәҗәләрен формалаштыру;

3.Байләнешле сөйләм үстерү;

4.Тел һәм сөйләм күренешләрен аңлау(тоемлау) сәләте булдыру.

Белем бирү эшчәнлегенә эчтәлегә

Укыту-методик комплектында тупланган материаллар балалар бакчасы педгогларына балаларның сөйләмен үстерү,тирә-юнь,матур әдәбият әсәрләре белән таныштыру мак-сатында гына түгел,ә рәсем ясау,әвәләү, кул хезмәте, конструкцияләү,эксперимент эшләре, кисеп ябыштыру, музыка, физкультура эшчәнлекләрендә, иртән балаларны кабул итү,саф һавада булу, табигатьне күзәтү вакытында, эти-әниләр белән бердәм эшчәнлектә ижади якин килеп кулланыла һәм ныгытыла.

“Туган телдә сөйләшәбез”методик кулланмасы балаларга телебезнең матурлыгын,байлыгын аңларга,аны сиземләргә,үзләрендә күркәм сыйфатлар булдырырга,тел хәзинәсен тирәнтен аңларга, кеше өчен газиз булган туган жиргә,туган телебезгә мөхәббәт, эти- әниләргә, өлкәннәргә карата хөрмәт итәгәт тәрбияләү, үзлә-рендә хезмәт сөю, тыйнаклык,шәфкатьлелек кебек күркәм сыйфатлар булдырырга ярдәм итә.

Балалар “сүз”, “аваз” терминнарының мәгънәсен дөрес итеп аңлый һәм куллана башлау, сүзгә игътибарлары арту, яңгырашы буенча охшаш һәм төрле сүзләренә табу, сүзләрдәге кирәкле авазларны аерып күрсәтә.

Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чышү өйрәтүнең төрле методлары, алымнары, чаралары куллану. Алты яшьтәге балалар белән оештырылган эшчәнлек уен характерын ала.

Өйрәтү-тәрбия процессында балалар белән эшчәнлекне оештырганда тәрбиячегә ижади якин килү мөмкинлегә бирелә. Эшчәнлек конспектларын төзегәндә тәрбияче өчен күрсәтмәләр, балаларның якинча җаваплары, балаларны активлаштыру җәя эчендә күрсәтелә. Жәя эчендә бирелгән индивидуаль һәм күмәк кабатлаулар истә калдыру максатыннан аваз, сүз, ижек, фраза кебек сөйләм элементын кабатлауны күрсәтү.

Белем бирү эшчәнлегенә нәтиҗәләре

Ирешелгән нәтиҗәләр:

Бала сәламәт яшәү рәвеше, дөрес туклану турында күзаллы.

Табигатьнең төрле объектлары турында мәгълүмәт бирә ала.

Үзе, эти-әнисе турында сөйли белә.

Үзенең адресын, телефон номерын әйтә белә.

Бала күмәк сөйләмдә актив катнаша. Сөйләмдә төрле сүз төркемнәрен аңлап, төгәл куллана ала.

Прдметлар, картиналар, рәсемнәр буенча ижади хикәя төзи белә.

Әсәрнең жанрын билгели ала.(әкият, хикәя, шигырь)

Китап геройларына карата үз мөнәсәбәтен белдерә ала.

Шигырьләренә, сәхнәләштергән әсәрләренә сәнгатьле итеп сөйли.

Китаплардан я;а белемнәр алу мөмкинлеген аңлый.

Тәрбияче һәм ата- аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр.

Сәламәт яшәү рәвеше, дөрес туклану турында бала күзалламый.

Табигатьнең төрле объектлары турында мәгълүмәт бирә алмый.

Үзе (фамилиясе, исеме, адресы, телефон номеры, эти-әнисе) турында мәгълүматы аз.

Бала күмәк сөйләмдә катнашмый. Предметлар, картиналар, рәсемнәр буенча үзлектән хикәяләр төземи.

Бала әсәрнең жанрын(әкият, хикәя, шигырь) тәрбияче ярдәмнән башка билгели алмый. Китап геройларының кылган гамәлләренә дөрес бәя бирә алмый. Шигырьләренә тиз истә калдырмый, сәнгатьле итеп сөйли алмый.

Эчтәлегә буенча сорауларга тәрбияче ярдәмендә җавап бирә яки бирә алмый. Китаплар белән кызыксынмый.

Рус телле балаларга татар теле өйрәтүгә комплекслы - тематик план.

“Минем өем” проекты. (4-5яшьлек балалар өчен)

Лексик минимум – якинча 62 сүз һәм сөйләм үрнәкләре.

Актив сүзләр: эти, әни, кыз, малай, мин, исәнмесез, сау булыгыз, исәнме, эт, пәси, әйе, юк, сау бул, әби, бабай, әйбәт, ипи, алма, сөт, чәй, рәхмәт, мә, тәмле, кил монда, утыр, бир, аша, эч, туп, зур, кечкенә, матур, курчак, куян, аю, хәлләр ничек, уйна, пычрак, чиста, ю, бер, ике, өч, дүрт, биш (49 сүз)

Атнага 20 шәр минутлык 3 эшчәнлек оештырыла.

Актив сузлэр	Сөйлэм урнэге	Аудиоязма Мультифильм
Гаилэ		
эти эни	-Бу кем? -Эти (эни, бабай, эби, кыз, малай).	Аудиоязма №1-23
малай кыз	-Кем юк? -Эти (эни, бабай, эби, малай, кыз).	
мин исэнмесез сау булыгыз	-Исэнмесез. -Син кем? -Мин Коля (Оля). -Мин малай. -Сау булыгыз!	Мультифильмнар: 1. “Эйдэгез, дуслашыйк” 2. “Качышлы уйныйбыз” 3. “Шалкан”
исэнме	-Исэнме, эни (эти, бабай, эби, кыз, малай, Мияу, Акбай). -Сау бул, эни (эти, бабай, эби, кыз, малай).	
эт песи	-Кем анда? -Мин песи. Мин Мияу. -Кил монда. -Мин эт. Мин Акбай. -Кил монда.	
эйе юк сау бул	-Син Коля? -Эйе, Коля. -Син малай (кыз)? -Эйе (юк).	
эби бабай	-Эти? (эни, бабай, эби, кыз, малай). -Эйе. -Эни? (эти, бабай, эби, кыз, малай). -Юк.	
эйбэт	-Малай? -Юк, кыз. -Кыз? -Эйе, кыз. -Хэллэр ничек? -Эйбэт.	
Ашамлыктар		
ипи мэ рэхмэт	-Мэ, ипи (алма, сөт, чэй). -Рэхмэт, эби.	Аудиоязма №24-39
алма сөт чэй	-Коля, мэ ипи (алма, сөт, чэй). -Рэхмэт.	Мультифильмнар: 1. “Тэмле” кибетендэ” 2. “Азат кунак чакыра”
тэмле кил монда утыр	-Мияу, кил монда. Утыр. (Акбай, Коля, Оля) -Оля, кил монда. Мэ ипи (алма, сөт, чэй). Ипи (алма, сөт, чэй) тэмле (ме)?	

аша эч	-Ипи (алма, сөт, чэй) тэмле. Рэхмэт. -Мэ, тэмле алма (ипи). -Мэ, ипи (алма) аша. -Мэ, сөт (чэй) эч.	
Уенчыклар		
туп бир зур кечкенэ матур курчак куян аю уйна ю хэллэр ничек? пычрак чиста	- Бу нэрсэ? - Туп (курчак, куян, аю). -Курчак (туп, куян, аю) бир. -Мэ, курчак (туп, куян, аю). -Бу нэрсэ? -Аю (курчак, куян, туп). -Аю (курчак, куян, туп) нинди? -Аю (курчак, куян, туп) зур (матур, кечкенэ, эйбэт). - Аю (курчак, куян, туп) нинди? - Аю (курчак, куян, туп) зур (кечкенэ, матур, эйбэт). -Аю (курчак, куян, туп)? -Әйе. -Курчак (аю, куян, туп)? -Юк. -Бу нэрсэ? -Аю (курчак, куян, туп). -Мэ, аю (курчак, куян, туп). Уйна. -Коля, кил монда. Уйна. -Оля, кил монда. Уйна. - Аю (курчак, куян, туп) бир. - Аю (курчак, куян, туп) нинди? - Аю (курчак, куян, туп) зур. - Аю (курчак, куян, туп) кечкенэ. - Мэ, зур аю (курчак, куян, туп). - Мэ, кечкенэ аю (курчак, куян, туп). -Аю (курчак, куян), кил монда. Аша (утыр, эч, уйна). -Коля (Оля),аю (курчак, куян, туп) ю. - Исәнме, Мияу! - Исәнме, Акбай! - Хэллэр ничек? - Әйбэт.	Аудиоязма №40-53 Мультфильмнар: 1. “Паркка сәяхәт” 2. “Уенчыклар үпкәлэгән” 3. “Күңелле уеннар” 4. “Акбай һәм Мияу мажаралары”

	-Туп (курчак, куян, аю) нинди? -Туп (курчак, куян, аю) пычрак (чиста). -Туп ю. -Туп чиста? - Юк, туп пычрак. (Әйе, туп чиста). Ю, ю, ю – туп (курчак, аю, куян) ю.	
Саннар		
бер ике өч дүрт биш	-Ничә? -Бер (ике, өч, дүрт, биш) алма. -Ничә малай? -Бер (ике, өч, дүрт, биш) малай. -Ничә кыз? -Бер (ике, өч, дүрт, биш) кыз. -Өч? -Юк. -Ике? -Әйе. -Ничә аю (туп, курчак, куян)? -Бер (ике, өч, дүрт, биш) аю.	Аудиоязма №54-60 Мультфильм: 1. “Уйный-уйный саныбыз”
Кабатлау		
		Аудиоязма №25 Мультфильм: 1. “Күнелле ял итәбез”

Сөйләм үрнәкләре: утырыгыз, бу кем?, кем юк?, син кем?, кем анда?, басыгыз, ал, ничә? нинди? (13 сүз)

Проектның эчтәлегә түбәндәге темалардан тора:

- гаилә
- ашамлыклар
- уенчыклар
- саннар

Атна дэвaмында 20 шәр минутлык эшчәнлекләр оештырыла.

Тематик план

“Уйный – уйный үсәбез” проекты. (5-6 яшьлек балалар өчен)

Актив сүзләр: кишер, нинди, баллы, ничә, суган, бәрәңге, алты, жиде, сигез, тугыз, ун, кыяр, кәбестә, кызыл, сары, яшел, кирәк, юа, нәрсә кирәк, аш, ботка, кашык, тәлинкә, чынаяк, зәңгәр, күлмәк, чалбар, ки, сал, йокла, бит, кул, өстәл, урындык, карават, яратам, бар (38 сүз)

Сөйләм үрнәкләре: бу нәрсә?, хәерле көн, нәрсә бар? күп (7 сүз).

Проектның эчтәлегә түбәндәге темалардан тора:

- яшелчәләр
- ашамлыклар
- савыт- саба
- киёмнәр
- шәхси гигиена
- өй жиһазлары
- бәйрәм “Туган көн”
- бәйрәм “Сабан туй”
- Уртанчылар төркемендәге темалар(гаилә, ашамлыклар, уенчыклар, саннар) ел дэвaмында кабатлана.

Атнага 25 шәр минутлык 3 эшчәнлек оештырыла.

Тематик план

Актив сузлэр	Сойлэм урнөге	Аудиоязма Мультифильм
Кабатлау		
	“Минем өөм” проекты буенча	Аудиоязма №1 Мультифильм: 1. “Шалкан”
Яшелчэлэр		
кишер	-Бу нэрсэ? -Кишер. -Мэ, кишер.	Аудиоязма №2-24
баллы	-Нинди кишер (суган, бэрэнге, кэбестэ, кыяр)?	Мультифильмнар: 1. “Баллы кишер”
ничэ	-Зур (кечкенэ) кишер (суган, бэрэнге, кэбестэ, кыяр)	2. “Уйный-уйный эшлибез”
суган бэрэнге	-Мэ, зур (кечкенэ) кишер (суган, бэрэнге, кэбестэ, кыяр) -Рэхмэт.	3. “Юл мажаралары”
кыяр	-Зур кишер (суган, бэрэнге, кэбестэ, кыяр)	4. “Кем эшлэми, шул ашамый”
кэбестэ нинди	-Кечкенэ кишер (суган, бэрэнге, кэбестэ, кыяр)	
алты жиде сигез тугыз ун	-Чиста кишер (суган, бэрэнге, кэбестэ, кыяр) -Пычрак кишер (суган, бэрэнге, кэбестэ, кыяр) -Кишер (суган, бэрэнге, кэбестэ, кыяр) нинди? -Кишер (суган, бэрэнге, кэбестэ, кыяр) тэмле, зур (кечкенэ), матур, чиста (пычрак) Кишер баллы. Алма баллы. -Мэ кишер(алма), аша. Баллы? -Әйе, баллы. Рэхмэт. -Ничэ кишер (суган, бэрэнге, кэбестэ, кыяр)? Сана. -Ике (1-10) кишер (суган, бэрэнге, кэбестэ, кыяр) -Оля, кил монда. Мэ, ике (1-10) кишер (суган, бэрэнге, кэбестэ, кыяр) -Ике (1-10) кишер (суган, бэрэнге, кэбестэ, кыяр)	

	<p>-Оля, кыяр (суган, бэрэнге, кэбестә, кишер) бир. -Мә, кыяр (суган, бэрэнге, кэбестә, кишер). -Рәхмәт.</p> <p>-Коля, (1-10) кэбестә (суган, бэрэнге, кишер, кыяр) бир. -Мә, (1-10) кэбестә (суган, бэрэнге, кишер, кыяр). -Сау бул, Коля.</p> <p>-Ничә кыяр (суган, бэрэнге, кэбестә, кишер)? -Бер (1-10) кыяр (суган, бэрэнге, кэбестә, кишер). -Кыяр (суган, бэрэнге, кэбестә, кишер) пычрак.</p> <p>-Бу туп. -Туп (алма) нинди? -Туп (алма) сары (кызыл, яшел)</p> <p>-Нинди туп (алма) юк? -Кызыл (сары, яшел) туп (алма) юк. -Кишер (суган, бэрэнге, кэбестә, кыяр) кирәк? -Кирәк.</p> <p>-Коля, нәрсә кирәк? -Кыяр (суган, кишер, бэрэнге, кэбестә) кирәк. -Нинди кыяр? -Яшел (тәмле, чиста) кыяр.</p> <p>-Кыяр (суган, кишер, бэрэнге, кэбестә) пычрак. -Мә, кыяр (суган, кишер, бэрэнге, кэбестә) ю.</p> <p>-Оля кыяр (суган, кишер, бэрэнге, кэбестә) юа.</p>	
Ашамлыклар		
аш ботка	<p>тәмле аш (ботка, сөт, ипи, чэй)</p> <p>-Нәрсә кирәк? -Аш (ботка, сөт, ипи, чэй, кишер, кэбестә, кыяр, бэрэнге) кирәк. -Нинди аш (ботка, сөт, ипи, чэй,</p>	<p>Аудиозма №25-29</p> <p>Мультфильм: 1. "Аш бүлмәсе"</p>

	<p>кишер, кэбестә, кыяр, бэрэңге)? -Тэмле аш (ботка, сөт, ипи, чэй, кишер, кэбестә, кыяр, бэрэңге). -Мә, аш (ботка, сөт, ипи, чэй, кишер, кэбестә, кыяр, бэрэңге) аша (эч). -Рэхмэт. Аш (ботка, сөт, ипи, чэй, кишер, кэбестә, кыяр, бэрэңге) тэмле.</p>	
Савыт-саба - 6 сэгать		
кашык тэлинк э чынаяк зэңгэр	<p>-Кашык (тэлинкэ, чынаяк) бир. -Нинди кашык (тэлинкэ, чынаяк)? -Зур (кечкенә, сары, яшел, кызыл, зэңгэр). -Ничэ кашык (тэлинкэ, чынаяк)? -(1-10 га) кашык (тэлинкэ, чынаяк). -Мә, (1-10) кашык(тэлинкэ, чынаяк). -Мә, кызыл (сары, яшел, зэңгэр). чынаяк (тэлинкэ, чынаяк).</p>	<p>Аудиоязма №30-37 Мультфильм: 1. “Өч аю” 2. “Чисталыкта - матурлык”</p>
Киёмнэр		
күлмэк чалбар ки сал йокла	<p>яшел (кызыл, сары, зэңгэр) күлмэк (чалбар). чиста күлмэк (чалбар). матур күлмэк (чалбар). күлмэк (чалбар) юк. -Оля, күлмэк (чалбар) бир. -Нинди күлмэк (чалбар)? -Сары (кызыл, яшел, зэңгэр) күлмэк (чалбар). -Ничэ күлмэк (чалбар)? -Бер (1-10) күлмэк (чалбар). -Курчак, чалбар (күлмэк) ки (сал). -Оля, чалбар (күлмэк) бир. -Мә, чалбар (күлмэк). -Рэхмэт. Курчак, мә, чалбар (күлмэк) ки (сал). -Курчак, йокла.</p>	<p>Аудиоязма №38-43 Мультфильм: 1. “Киёмнэр кибетендә” 2. “Шаян уенчыклар”</p>
Шәхси гигиена		
бит кул хэерле көн	<p>-Хэерле көн. -Мә су, бит (кул) ю. -Бит (кул) чиста. -Бит (кул) чиста. -Әйе, бит (кул) чиста.</p>	<p>Аудиоязма № 43, 44-48 Мультфильм 1. “Ни өчен киёмнэр югалган?”</p>
Өй жиһазлары		
өстэл урындык карават	<p>-Зур (кечкенә) урындык (өстэл, карават).</p>	<p>Аудиоязма № 49</p>

Атнага 30 ар минутлык 3 эшчэнлек оештырыла.

Тематик план

Актив сүзләр	Сөйләм үрнәге	Аудиоязма Мультфильм
син кем?		Аудиоязма №1 - 2
хәерле көн	-Хәерле көн, Оля (Коля). -Хәерле көн, әни (әти, бабай, әби).	Аудиоязма №3 - 5 Мультфильм: “Мияу адашкан” Аудиоязма №6
тычкан		Аудиоязма №7 - 8
бу кем?		Мультфильм: “Аю баласы дөнья белән таныша” Аудиоязма №9 - 10 Аудиоязма №11
бу нәрсә?	-Песи нишли? -Песи йоклый.	Мультфильм: “Батыр Мияу һәм куркак Куянкай” Аудиоязма №12
нишли? йоклый утыра	-Әни нишли? -Әни утыра.	Аудиоязма №13 - 14
ашый эчә	-Коля нишли? -Коля ашый (эчә).	Мультфильм: “Тату гаилә” Аудиоязма №15
нишлисең? ашыйм эчәм	-Мияу, нишлисең? -Ашыйм. -Акбай, нишлисең? -Эчәм.	Аудиоязма №16 - 18 Мультфильм: “Юмарт аю”
уйный уйныйм	-Оля (Коля), нишлисең? -Уйныйм.	Аудиоязма №19 Аудиоязма №20
утырам		Мультфильм: “Кафега барабыз”

барам кая барасың? син нишлисең?	-Кая барасың? -Кафега барам. -Син нишлисең? -Мин бэрэңге ашыйм (чэй эчэм, уйныйм, барам, утырам, йоклый)	Аудиоязма №21-23 Мультфильм: “Урманда күнелле уеннар”
сикер-сикерэм	Туп, туп Матур туп. Сикер-сикер, Матур туп.	Аудиоязма №24 Аудиоязма №25-28 Мультфильм: “Көчлелэр, кыюлар, житезлэр”
сикерэ йөгөрэ төлке	Куян сикерэ (йөгөрэ). Туп сикерэ. Песи сикерэ (йөгөрэ). Төлке сикерэ (йөгөрэ).	Аудиоязма №29-30 Мультфильм: “Жәнлеклэр спорт бэйрэмендә”
йөгер-йөгерэм	-Йөгер! Син нишлисең? -Мин йөгерэм.	Аудиоязма №31-32 Аудиоязма №33-34
чэк-чэк өчпочмак	-Мин чэк-чэк ашыйм. -Мин өчпочмак ашыйм.	Мультфильм: “Циркта” Аудиоязма №35 - 36
яшь	-Сиңа ничэ яшь? -6 яшь.	Аудиоязма №37 - 38 Мультфильм: “Шаян кошлар”
бүре керпе	-Мин бүре. Мин зур, матур, чиста.	Аудиоязма №39 - 40 Аудиоязма №41 Мультфильм: “Урманда зур концерт”
тавык этэч	Этэч зур, матур Тавык кечкенә, матур	Аудиоязма №42 - 44 Аудиоязма №45 - 46
үрдэк	-Син кем? -Мин үрдэк.	Мультфильм: “Акбай туган көнгә барырга жыена” Аудиоязма №47
чана шуа		Аудиоязма №45, 48 – 49

шуам	Куян чана шуа. Мин чана шуам.	Мультфильм: “Мияуның туган көне” Аудиоязма №50 Аудиоязма №51 - 53
бие бии	-Аю, әйдә, бие!	Мультфильм: “Урман китапханәсендә”
биим		Аудиоязма №54 - 60 Мультфильм “Уйный-уйный укыйбыз”
ак кара		Аудиоязма №61-63
жырла-жырлым	-Оля кызыл шар ярата? -Юк. -Оля яшел шар ярата? -Әйе, мин яшел шар яратам. -Син нишлисең? -Мин жырлым.	Мультфильм: “Урман мәктәбендә” Аудиоязма №64
зур рәхмәт	жырлымбыз зур рәхмәт	Мультфильм: “Теремкәй” Аудиоязма №65-66
китап укый		
рәсем ясым	Кыз китап укый. рәсем ясым-алма ясым мәктәп	Мультфильм: “Кем нәрсә ярата?”
укыйм		Аудиоязма №67 - 71
дәфтәр	-Кем укый. -Мин укыйм. бик тәмле Терем-терем, теремкәй, Зур түгел, кечкенә. Теремкәйдә тычкан яши. Теремкәйдә куян яши. Теремкәйдә бүре яши. Теремкәйдә төлке яши.	

	Теремкәйдә аю яши. Алар бик дус. -Кәжә кая? -Әнә, кәжә кәбестә ашый. Кәжә кәбестә ярата. -Мин ипи яратам. Песи, син нәрсә яратасың? -Мин сөт яратам. Сөт тәмле. -Мә, кәжә, ботка аша. -Юк, кәбестә яратам. Кәбестә тәмле.	
--	--	--

Рус төркемендә тәрбияләнүче татар балаларына ана теле өйрәтүгә комплекслы - тематик план

Беренче кечкенәләр төркеме

№	Проект темалары	Эшчәнлек төрләре	Эшчәнлек саны
1.	Танышу	Танышу	6
2.	Безнең балалар бакчасы	Аю белән куян кунакка килгән Куянга өй төзибез Курчагым “Үчтеки, үчтеки” такмагын уку Курчакның туган көне Карусельгә сәяхәт Минем матур тубым Әминә Бикчәнтәеваның “Туп-туп, тубыбыз” шигырен уку Уенчыклар кибетендә	1 1 1 1 1 1 1 1 1
3.	Көз	Көз житте Көзгә яфрактар ”Безнең Алсу “ сериясеннән рәсем карау Яшелчәләр Куян кунакка килгән “Шалкан” әкияте Жиләк-жимешләр Әбидә кунакта Яшелчә бакчасында	1 1 1 1 1 1 1 1 1
4.	Мин - дөнъяның бер кешесе	Минем исемем бар Бу — мин Мин –дөнъяның бер кешесе	1 1 1
5.	Гаилә	Минем гаиләм Безнең гаилә Әйдәгез дуслашыйк Бу өйдә кем яши? Без чәбәкәй итәбез Уйнарга яратабыз “Гаилә” рәсемен карау Шәйхи Маннурның “Яратам” шигырен уку Әйдәгез уйныйбыз	1 1 1 1 1 1 1 1 1

6.	Кыш	Ап-ак кар ява Алсу урамга жыена Кар бабай ясау Кыш рәсемен карау Кар ява А.Алиш “Куян кызы”	1 1 1 1 1 1
7.	Яңа ел бәйрәме	Яшел чыршы Әминә Бикчәнтәеваның «Беренче адым» шигырен уку Чыршы бизибез Куян чыршы янында Купшы чыршы Без музыка залында	1 1 1 1 1 1
8.	Минем әйләнә - тирәм	Яраткан уен бүлмәбез Алсу бүлмәсе Безнең урам Безнең апа Алсу авырган Алсуда кунакта Безнең йортта кемнәр яши? Йорт кошлары Хайваннарны чакыру Маэмаем М.Жәлилнең “Әтәч” шигырен уку Гав исемле мәче баласы Габдулла Тукай “Гали белән Кәжә” “Чуар тавык” әкиятте Әкияттә кунакта	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
9.	Әтилә-бабайлар	Зур гаилә Безнең әтиләр һәм абылар Бабайга кунакка барабыз Машина Самолет Булатның машинасына гараж ясау	1 1 1 1 1 1
10.	Әниләр-әбиләр	Кибеткә бару Әбидә кунакта Безнең әниләр Алсуны табибка алып барабыз Табибка барабыз Курчакны йоклату	1 1 1 1 1 1
11.	Халык ижаты	Хайваннарны чакыру ”Йомры икмәк” рус халык әкиятен уку “Шалкан” әкиятен уку “Камыр малай” әкиятен сөйләү “Теремкәй” рус халык әкиятен уку Өч аю	1 1 1 1 1 1
12.	Яз	Урамда яз Яз житә Яз Жәнлекләр урманда яшиләр Язгы урманда Агачлар Агачлар Каргалар Кошлар	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1

		Яз килде	1
		Кояш, чык, чык!	1
		“Урманда зур концерт”	1
13.	Жэй	Бүлмә гөллөре	1
		Бүлмә гөллөре	1
		Мультфильмда кунакта	1
		Куаклар	1
		Чәчәкләр	1
		Балалар бакчасы ишек алдында	1
		Экология сукмагы буенча сәяхәт	1
		Су белән уен	1
		Мультфильмда кунакта	1
		Рәхмәт, жэй!	1
		Әнәс Каринның “Чебиләр” шигырен	1
		уку	2
		Уеннар	

Икенче кечкенәләр төркеменә комплекслы - тематик план

№	Проект темалары	Эшчәнлек төрләре
1.	Исәнме,балалар бакчасы	Танышу Өйдә кем яши? Мин малай,мин кыз Мияу белән танышу Әйдәгез танышыйк Әйдә дулашыйк
2.	Уенчыклар	Минем яраткан уенчыкларым Минем яраткан уенчыкларым Карусельгә сәяхәт Без уйнарга яратабыз Йомшак уенчык карау Туп Туган көн Мияу кунакка килгән Уенчыклар кибете
3.	Көз	Алтын көз Көз килде Аваз культурасы,Ө авазы Куян үстөргән кишер һәм помидор Яшелчә бакчасында “Шалкан” әкиятә Жиләк-жимеш бакчасында Бакчада алмалар өлгерде Уйный-уйный саныбыз
4.	Гаилә	Өйдә кем яши? Безнең гаилә Качышлы уйныйбыз Тату гаилә Минем дуслар Әйдәгез дулашыйк Минем туганнарым Безнең гаилә Әби күчтәнәче Дустыңны сыйла Сөт,чәй Кунакка барабыз

5.	Кыш	Кар ява Алсуны урамга киендерэбез А.Алиш “Куян кызы” “Чанада шуабыз” рәсемен карау Кышкы уеннар “Куяннар”уенын өйрәнү
6.	Яңа ел бәйрәме	Тиздән чыршы бәйрәме Б.Рәхмәтнең “Кыш бабай” шигырен ятлау Уйныйбызда, жырлыйбызда Без бәйрәмгә эзерләнэбез Бәйрәм концерты Яңа ел бәйрәме
7.	Минем йортым,минем шәһәрәм	Минем бистәм Мин “КамАЗ” оныгы “Әлли-бәлли итәргә...”бишек жыры Безнең урам Алсуның яңа өе Алсуда кунакта
8.	Безнең авылда	Безнең авылда Зурлар һәм кечкенәләр “Кем нәрсә ярата?”татар халык әкиятен сөйләү “Песи һәм PESИ балалары”рәсемен карау Ж.Тәржемановның”Үзен бик чиста йөртә”шигырен уку “Кем МИЯУ дип әйтте?” Йорт кошлары Р.Батулланың “Елак этәч”әсәрен уку Без уйныйбыз
9.	Ватанны саклаучылар көне	Зур гаилә Безнең әтиләр һәм абыллар Бабайга кунакка барабыз Ватанны саклаучылар көне Очучылар З.Туфайлованың “Шофёр булам”шигырен уку
10.	8нче март	Минем әнием Кояш гомере телим мин,әнием,сиңа! Без әнигә булышабыз Әбигә кунакка барабыз Мин әнинең ярдәмчесе Азат кунак чакыра
11.	Кыргый хайваннар	Урманда Аю белән куян “Өч аю”әкиятә
12.	Әкияттә кунакта	“Теремкәй” рус халык әкиятен сөйләү Кыргый хайваннар “Төлке,куян һәм этәч”әкиятен сәхнәләштерү
13.	Яз	Урамда яз Язжитте Яз жыры “Кояш чык,чык,...” Язгы күренешләр Ак аю кунакка килгән Кошлар Х.Вахитның “Уңган сыерчык”шигырен уку Без уйныйбыз
14.	Бәйрәмнәр	Бәйрәмгә барабыз “Балалар бакчасында бәйрәм” дигән рәсем карау

		“Урманда зур концерт” –анимацион сюжет карау
15.	Жәй	Автобуста сәяхәт Ж.Тәржемановның “Кикрикүк” шигырен уку Мультфильмда кунакта М.Мазуновның “Кәжә” шигырен уку “Кәжә һәм кәжә бәтиләре” рәсемен карау Чәчәкләр – тормыш яме Матур жәй кил безгә Мин жәйне яратам “Карга” эндәшен уку Саф һавада Экология сукмагы буенча сәяхәт Без уйныйбыз

Уртаңчылар төркеменә комплекслы - тематик план

Проект темалары	Эшчәнлек төрләре
1. Без балалар бакчасында	Танышу Без балалар бакчасында Әкиятләр иленә сәяхәт.
2. Мин - доньяның бер кешесе	Әти, әни һәм мин “Гаилә” рәсемен карау. Г. Тукай “Безнең гаилә” шигырен уку. Г. Тукай “Безнең гаилә” шигырен ятлау. Гаилә Мин һәм кешеләр
	“Көз һәм балалар” жыры. Анимацион сюжет “Шалкан әкиятә буенча” Әйдәгез, дуслашыйк.
3. Ю	Б.Рәхмәт “Су” шигырен уку. Б.Рәхмәт “Су” шигырен ятлау Качышлы уйныйбыз.
4. Көз	Көз килде “Көз” рәсемен карау Качышлы уйныйбыз.
5. Куян күчтәнәчләре	Куян күчтәнәчләре “Шалкан” әкиятә.
6. Көз күчтәнәчләре	Жимешләр. Р.Батулла “Аю Әппәс” әкиятен сөйләү Әйдәгез, уйныйбыз.
7. Табын янында.	Ашамлыклар Әбине сыйла Сыйла Без кибеткә барабыз, ашамлыклар алабыз Аш бүлмәсе Безнең кунаклар Дустыңны сыйла Кунак сыйлау.
8. Татар халык ашлары.	Татар халык ашлары. Азат кунак чакыра
9. Безнең уенчыклар	Безнең уенчыклар Әйдәгез уйныйбыз Уенчыклар белән уйныйбыз Уенчыклар кибетә Без уйнарга яратабыз Уйныйбыз

	Минем яраткан уенчыкларым
	Уенчыклар Паркка сәяхәт Алсуның туган көне Яңа ел килә Ә.Баринның “Кыш” шигырен уку
10. Кыш	Жәнлекләр кышка әзерләнә Жәнлекләр кышкы урманда А.Алиш”Куян кызы” Кыргый хайваннар Хәйдәрнең “Керпе туны” әкиятен уку Ә.Баринның “Кыш” шигырен уку.
	Паркка сәяхәт Уйныйбыз Мияуга бүләк
11. Халык жәүһәрләре	Киёмнәр “Ни өчен киёмнәр югалган”
12. Ватанны саклаучылар.	Безнең Армия Хәрби һөнәрләр Очучылар Без солдатлар К. Булатованың “Солдатлар” шигырен уку. Иң яхшы әти.
	Уенчыклар үпкәләгән. “Күңелле уеннар” Уенчыклар юабыз.
13. 8 март	Әнием турында сөйлим З.Туфайлованың “Әни сүзе” шигырен ятлау.
	Саннар
14. Яз	Кар Бабай язны эзли Яз бүләкләре Нур Гайсинның “Яз килә” шигырен уку “Без язны яратабыз” Уйныйбыз да, санийбыз да
15. Күчмә кошлар	Күчмә кошлар Х.Вахитның “Уңган сыерчык” шигырен уку. Б. Рәхмәтнең “Яз ” шигырен ятлау.
	Бергәләп өйрәник “Акбай һәм Мияу мажаралары”
16. Халык жәүһәрләре	Кунак чакырабыз “Күңелле ял итәбез”
17. Апрель житсә, исеменче жырына куша тургай	Габдулла Тукай Габдулла Тукайның “Кызыклы шәкерт” шигырен уку. Габдулла Тукайның “Гали белән кәжә” шигырен ятлау. Без татарча сөйләшәбез
18. Йорт хайваннары	Йорт хайваннары К.Ушинскийның “Хайваннар бәхәсе” әсәрен Бу өйдә кем яши?
19. Минем дусларым	“Торна белән Төлкә” әкиятен уку. “Без татарча сөйләшәбез” Ж.Тәржемановның “Кикрикүк” шигырен уку А.Алишның “Чукмар белән Тукмар” әкиятен буюнча әңгәмә Без театр уйныйбыз Уйныйбыз
20. Сабантуй бәйрәме	Сабантуйга әзерләнәбез

	Күнелле Сабантуй
	Сабантуй бэйрәме

Зурлар төркеменә комплекслы - тематик план.

Проект темалары	Эшчәнлек төрләре
1. «Яхшы сүз-жан азыгы»	Танышу Ягымлы сүзләр Сыйла(катнаш эшчәнлек)
2. А.Алиш ижаты	А.Алиш- балалар язучысы. А.Алиш “Каз белән аккош” «Чукмар белән Тукмар» (катнаш эшчәнлек)
3. Хуш киләсең, ямьле көз!	Жәйләр үтте, көзләр житте. Көзге табигать “Шалкан” (катнаш эшчәнлек)
4. Көз күчтәнәчләре	Яшелчәләр күргәзмәсенә сәяхәт Сыйлыбыз “Баллы кишер” (катнаш эшчәнлек)
	Түтәлләрдә үсте яшелчә Яшелчәләр кибете Бар матур бакча
5. Мин яратам сине, Татарстан	Мин яратам сине, Татарстан Туган жирем- Татарстан “Уйный-уйный эшлибез” Гүзәл туган ягыбыз Туган ил кайдан башлана? Мультфильм “Акбарс”
6. Төсләр дөньясы	Төсләр Төсләр дөньясы “Юл мажаралары”.
7. Кем эшләми , шул ашамый.	Яшелчә салаты Яшелчәләр юабыз. “Кем эшләми, шул ашамый”
8. Жиләк-жимешләр	Жимешләр Уйныйбыз да, жырлыйбыз да Жиләк-жимешләр
9. Минем гаиләм	Безнең гаилә Әби , бабайларны хөрмәтлик. “Аш бүлмәсе”
10. Табын янында	Савыт-саба кибетенә сәяхәт. Савыт-саба. Бергәләп өйрәнәбез. Курчак Алиягә булыш Чәй табыны “Өч аю” .
11. Киемнәр дә безне бизиләр	Кием кешене бизи Кием - салым кибетенә сәяхәт “Киемнәр кибетендә”
12. Салкын кыш. Кышкы уеннар.	Салкын кыш Кышкы уеннар “ Хат ташучы Кар бабай.” Без суыктан курыкмыйбыз. Кыш “Киемнәр кибетендә” Кышкы уеннар

	Ел фасыллары
	Куян кызы
13. Кунак булсаң-тыйнак бул	Без ашыйбыз Мин кунак яратам Бергәләп өйрәнәбез
14. Киемнәр	Киенергә ярдәм ит Милли киемнәр. “Киемнәр кибетендә”
	Киемнәр дә безне бизиләр. Киемнәр дөнясы ”Ни өчен киемнәр югалган”
15. Йорт жиһазлары	Матур әдәбият белән таныштыру өстәл театры “Өч аю”. Өй жиһазлары кибете. “Маша һәм өч аю”
16. Муса Жәлил безнең күнелләрдә.	Муса Жәлил безнең күнелләрдә. “Батыр лыкта-матурлык”. “Шаян уенчыклар”.
17. Кояш гомере телим мин, әнием, сиңа	Без әни белән кибеткә бардык Әниләр бәйрәме “Өч кыз”
	Әни кирәк Әниемнең тәмле ашлары “Туган көн”
18. Без язны яратабыз	Яз килә. Яз килә, яз! “Кем нәрсә ярата?”.
	Татар халык ижаты аша язны тасвирлау Нәүрүз – яз бәйрәме Бар, юк
19. Безнең канатлы дусларыбыз	Күчмә кошлар Кошлар “Алтын ай” кибете
20. Габдулла Тукай ижаты	Габдулла Тукай Г. Тукайның “Кызыклы шәкерт” шигырен уку. Тукай әсәрләреннән төзелгән мультфильмнардан өзекләр карау. Г. Тукай “Безнең гаилә” “Гаилә” рәсемен карау Г. Тукай “Бала белән күбәләк”
21. Чисталыкта-матурлык	Саулык-зур байлык Шигырь уку: Ә.Ерикәй “Чисталык сөябез” “Чисталыкта-матурлык”
22. Жинү алып килде май	Сугыш ветераннары белән очрашу
23. Кунак көтәбез	“Винни-пух кунакка бара”. “Чебурашка”
24. Хәрәкәттә-бәрәкәт	Минем яраткан спорт төре. Шигырь уку: В Хәйруллина “Туплар” Арыслан баласы һәм ташбака ничек жыр жырлаган”
25. Чәчәкле жәй.	Чәчәкләр – тормыш яме Чәчәкле жәй. Сабантуй бәйрәме
26. Күнелле сабантуй	Күнелле Сабантуй уеннары Сабан туена әзерлек Сабан туена әзерлек

Мәктәпкә эзерлек төркеменә ана теле комплекслы - тематик планы.

Проект темалары	Эшчәнлек төрләре
1. Әйдәгез, танышабыз!	Әйдәгез, танышабыз Тәмле сүз – жан азыгы “Мияу адашкан”
2. Тату гаилә	Минем өем Тату гаилә “Аю баласы донья белән таныша”
3. Абдулла Алиш ижаты	А. Алиш ижаты белән танышу. А.Алиш “Сертотмас үрдәк” әкияте «Батыр Мияу белән куркак Куянкай»
4. Алтын көз	Алтын көз Көз житте “Шалкан”
5. Көзгә байлык	Яшелчәләр «Кем эшләми, шул ашамый.»
6. Көз күчтәнәчләре	Жиләк-жимешләр Көз күчтәнәчләре “Без сыйланабыз”
7. Икмәк – яшәү терәге	“Игенченең тырышлыгы кырларыннан күренә” Кунак чакырдык “Юмарт аю”
8. Ашамлыклар	Ашамлыклар Кунак көтәбез “Кафега барабыз”
9. Савыт-саба	Савыт-саба “Тәмле” кафесы ачабыз
10. Өй жиһазлары	Минем өем, өй жиһазлары “Тәмле” кафесында
11. Милли киёмнәр	Әбиемнең серле сандыгы Киём кешене бизи “Күнелле уеннар”
12. Минем туган жирем	Татарстан буйлап сәяхәт Спорт бәйрәменә барабыз “Көчлеләр, кыюлар, житезләр”
13. Башкалам - Казан	Башкалам - Казан “Туган илем – туган өем” Әниләр бәйрәменә барабыз
14. Кыргыз хайваннар	Кыргыз хайваннар “Циркта”
15. Ишек алдында	Йорт кошлары Йорт хайваннары “Төлке һәм каз” мультфильмы
16. Кыш килде	Кыш килде Кыш “Безнең дуслар”
17. Кышкы уеннар	Кышкы уеннар Яңа ел бәйрәме “Кар малай” мультфильмы
18. Кыш. Кышкы уеннар	Кыш. Кышкы уеннар “Шаян кошлар”
19. Кышлаучы кошлар	Кышлаучы кошлар Кошлар кафесы

	Кошларга ярдәм итик!
	“Өйдә, бие!”
	“Урманда зур концерт”
20. Киемнәр	Киемнәр Кышкы киемнәр
	“Акбай туган көнгә барырга эзерләнә”
21. Муса Жәлил	Муса Жәлил
	“Мияуның туган көне”
22. И туган тел, и матур тел...	Бөтендөнья телләр көне И туган тел, и матур тел...
	“Урман китапханәсендә”
23. Безнең шәһәр	Безнең шәһәр
	“Уйный-уйный укыйбыз”
24. Ямьле яз	Ямьле яз
	«Урман мәктәбендә»
25. Әкияттә кунакта	Әкияттә кунакта “Хуш киләсең, Нәүрүз!”
	“Теремкәй” әкиятен сәхнәләштерү
26. Күчмә кошлар	Күчмә кошлар
	“Кем нәрсә ярата?”
27. Белем иленә сәяхәт	Белем иленә сәяхәт Серле чәчәк Уку бүлмәсе
	“Уйный-уйный укыйбыз”
28. Мәктәп	Без мәктәпкә барабыз
	“Без инде хәзер зурлар - мәктәпкә илтә юллар”
	“Юл маңаралары”
29. Урман-безнең байлыгыбыз	Урманда Нәрсә ул “Кызыл китап?”
	Габдулла Тукай
30. Габдулла Тукай	Г. Тукай әкиятләренә сәяхәт Без - Тукай оныклары
	Г. Тукай “Шүрәле”
31. Әкияттә кунакта	«Эш беткәч, уйнарга ярый» “Алтын бөртекләр” «Агачлар да авырый»
32. Белем иленә сәяхәт	Могжизалар кыры Белем иленә сәяхәт
33. Без уйнарга яратабыз	Казанга спорт бәйрәменә барабыз Без уйнарга яратабыз Сюжетлы-рольле уеннар
34. Жинү бәйрәме	Алар безгә жинү бүләк итте Жинү бәйрәме
35. Хуш бакчам, исәнме мәктәп	Кабатлау. «Хуш бакчам, исәнме мәктәп»

2.4Балалар белән үзара бәйләнеш

№	Эш төрләре	Үткәру вакыты	Жаваплы кеше
1.	Программа материалларын үзләштерү дәрәжәсенә мониторингы	Октябрь Апрель	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче

2.	Сэләтле балаларны төрле бәйгеләрдә, бәйрәмнәрдә катнаштыру	Сентябрь - май.	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
6.	Татар халкының, Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның милли йолалары, гореф гадәтләре белән танышу, бәйрәмнәр, кичәләр. Төрле чаралар оештыру	Сентябрь - май.	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
7.	Барлык район ярышларында һәм бәйгеләрендә катнашу	Сентябрь - май.	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
8.	Балаларны Г.Тукай әсәрләре белән таныштыруның системалы эшен дәвам итү (мультфильмнар карау, балаларның рәсемнәре...)	Сентябрь - май. Г.Тукайның юбилеена	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
	Балалар һәм әти-әниләр белән күмәк экскурсияләр (театр, музей, мәктәп һ.б)	Ел дәвамында	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче, тәрбиячеләр

2.4. Бакчада тәрбияләнүче балаларныңәти-әниләре белән үзара бәйләнеш

Сентябрь	Төркемнәрдәге милли почмакларны тулыландыру, аларны кирәкле әдәбият, күрсәтмә эсбаплар белән тәэмин итү.(барлык төркемнәр дә)
Октябрь	Уртанчылар төркеме ата-аналарын УМКга кәргән эш дәфтәрләре һәм эшчәнлекләренә оештырылуы белән таныштыру. “Татарча өйрәнәбез”(уртанчылар төркеме.)
Октябрь	«Культурно-историческое наследие татарского народа и пути приобщения к нему детей дошкольного возраста» консультация. (мәктәпкә эзерлек төркеме)
Октябрь	Беренче кечкенәләр төркеме ата-аналары өчен “Балаларны ана телендә тәрбияләү” темасына консультация. (беренче кечкенәләр төркеме)
Октябрь	Зурлар һәм мәктәпкә эзерлек төркеме белән “Сөмбелә” бәйрәмен үткәру. (зурлар һәм мәктәпкә эзерлек төркеме)
Ноябрь	“Положительное влияние двуязычия на развитие ребенка” темасына зурлар төркеме ата-аналары өчен консультация. (зурлар төркеме)
Ноябрь	“Балаларны туган телгә өйрәтүдә ата-аналарның бурычлары” икенче кечкенәләр төркеме ата-аналары өчен консультация. (икенче кечкенәләр төркеме)
Гыйнвар	“Роль татарских национальных игр в нравственном и физическом развитии детей дошкольного возраста ” (зурлар төркеме).
Февраль	Консультация по НРК “Фольклор и народ” (уртанчылар төркеме)
Апрель	Татар халкының күренекле шагыйре Габдулла Тукайның тормышы, ижаты белән ата-аналарны таныштыру-мәктәпкә эзерлек төркеме ата-аналары өчен күрсәтмә эсбаплар белән тәэмин итү. (мәктәпкә эзерлек төркеме)

III.Оештыру бүлеге

3.1.Татар теле кабинетында

предметлы-үстерелешле мохитне оештыру үзенчәлекләре

Татар телендә дәрәс сөйләшәргә өйрәтү өчен, балаларны кызыксындыра алырлык аралашу даирәсе булдыру, сюжетлы уеннар оештыру, гомүмән, баланың актив сөйләмен үстерү зарур. Тәрбиячегә татар телен өйрәнүче мәктәпкәчә яшәтгә балаларның телне ясалма тудырылган тел мохитендә үзләштерүләрен онытмаска кирәк. Татар телен өйрәтү шөгылләре өчен балалар бакчасында махсус бүлмә бар. Бу бүлмәдә РФ һәм ТР дәүләт символлары, туган бистә, башкаладагы истәлекле урыннарның фотографияләре, татар, рус, чуваш һ.б. халыкларның декоратив-гамәли сәнгать үрнәкләре сүрәтләнган альбомнар, үстерелешле уеннар, татар халык әкиятләренең геройлары, уенчыклар: куян, аю, пәси, эт, төрле төстәгә һәм төрле зурлыктагы туплар, төрле төстәгә күлмәкләрдән курчаклар, Идел бие халыкларының милли киёмнәрәнән курчаклар, дидактик һәм таратма материаллар, кирәкле мәгълүматларны истә калдырырга ярдәм итә торган схемалар, балалар өчен матур әдәбият, методик кулланмалар, яшелчә һәм жиләк-жимеш муляжлары һ.б. бар. Татар теле бүлмәсендәгә уенчыклар зур, ялтыравыклы, балаларны жәлеп итәрлек, уенчыклар аларның бие житәрлек шкафларда урнаштырылган. Шул вакытта уенчыклар баланың сәламәтлегә өчен куркыныч тудырмыйлар.

1. РФ и ТР символикасы (герб, флаг).
2. РФ и ТР президентларының фотографияләре.
3. Татар, рус милли киёмнәнән курчаклар.
4. ТР башкаласы Казан шәһәре турында информация һәм күрсәтмә материал (альбомнар, китаплар, открыткалар, иллюстрацияләр).
5. ТР турында информация һәм күрсәтмә материал (шәһәрләр, аларның истәлекле урыннары, хайваннар һәм үсемлекләр дөньясы).
6. Татарстан, Россия, Башкортостан, Чувашия, Удмуртия, Мари-Эл, Мордовия турында информация һәм күрсәтмә материал (папкалар, дидактик, хәрәкәтле уеннар).
7. Татар язучыларының һәм шагыйрьләренең портретлары һәм әсәрләре.
8. Татар халык әкиятләре.
9. Татар милли орнаментларының үрнәкләре (7 элемент): лалә, яфрак, кыңгырау, канәфер чәчәгә, өч яфрак, чалмабаш, гөлжимеш.
10. Татар милли орнаментлары белән таныштыру өчен дидактикуеннар: 1. «Бизәкне төзә»; 2. «Парын тап»; 3. «Тап һәм ата»; 4. «Киёмне бизә» (түбәтәй, калфак, читек, камзул һ.б.).
11. Яшелчә һәм жиләк-жимеш муляжлары.
12. Уенчыклар: йорт хайваннары, кыргый хайваннар, савыт-саба, жиһаз, предметлы уенчыклар.
13. УМК буенча дидактик уеннар: «Бер һәм күп», «Кем нәрсә эшли», «Курчакны киендер», «Яшелчәләр», «Жиләк-жимешләр», «Кечкенә рәсемнәрнетаратып сал», «Кәрзіндә нәрсә бар?», «Төсә буенча тап», «Бу кем?», «Бу нәрсә?» һ.б.
14. Журналлар: «Мәгариф», «Салават күпере», «Кучтәнәч».
15. Документация: портфолио, папкалар, диагностика, анкеталар, планнар: перспектив һәм календарь, еллык, УМКны тормышка ашыру.
16. Уеннар тупланган папкалар: хәрәкәтле уеннар, халык уеннары, бармак уеннары.

3.2.Методик материаллар һәм белем бирү чаралар.

Мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү учреждениеләре өчен Федераль дәүләт укыту стандартлары таләпләренә җавап бирә алырдай укыту-методик комплектлары булдырылды. Балалар бакчалары андагы балаларны татар теленә өйрәтү, аларның сөйләм телен үстерү өчен заман таләпләренә җавап бирерлек итеп төзелгән эзлекле, максатчан методик әсбаплар белән тәмин ителделәр.

1.Таратма һәм күрсәтмә материаллар

Уртанчылар төркеменен «Минем өем» укыту методик комплекты буенча күрсәтмә, таратма материаллар.

1. А4 форматында күрсәтмә рәсемнәр.	«Минем гаилә» Бабай, әби, әти, әни, малай, кыз.	Һәрберсе 1 данә
	Зур уенчыклар: курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина. Кечкенә уенчыклар: курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина.	Һәрберсе 1 данә
	«Ашамлыклар» Ипи, алма, чәй, сөт.	Һәрберсе 1 данә
	«Уенчыклар» Курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина. курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина – пычрак уенчыклар.	Һәрберсе 1 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: «Куян өйгә керә, өйдә аю утыра». «Куян өйдән чыга, сабуллаша».	Һәрберсе 1 данә
	Рәсемнәр: 1 куян, 2 куян, 3 куян, 4 куян, 5 куян; 1 аю, 2 аю, 3 аю, 4 аю, 5 аю; 1 курчак, 2 курчак, 3 курчак, 4 курчак, 5 курчак; 1 туп, 2 туп, 3 туп, 4 туп, 5 туп; 1 машина, 2 машина, 3 машина, 4 машина, 5 машина; 1 песи, 2 песи, 3 песи, 4 песи, 5 песи; 1 эт, 2 эт, 3 эт, 4 эт, 5 эт.	Һәрберсе 1 данә
2. А3 форматында өй рәсеме.	Өй макеты	1 данә
3. А5 форматында таратма рәсемнәр.	«Минем гаилә» Бабай, әби, әти, әни, малай, кыз.	Һәрберсе 15 данә
	«Ашамлыклар» Ипи, алма, чәй, сөт.	Һәрберсе 15 данә
	«Уенчыклар» Курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина.	Һәрберсе 15 данә
4. Театр эшчәнлеген өчен атрибутлар.	Битлекләр: бабай, әби, әти, әни, малай, кыз, куян, аю, песи, эт.	Һәрберсе 15 данә
	Бармак уеннары өчен атрибутлар: бабай, әби, әти, әни, малай, кыз, эт Акбай, песи Мияу, аю, куян.	Һәрберсе 15 данә

Зурлар төркеменен «Уйный-уйный үсәбез» укыту методик комплекты буенча күрсәтмә, таратма материаллар.

1. Күрсәтмә рәсемнәр.	«Минем гаилә» Малай, кыз рәсемнәр («Курчакны киендер» уены. Кыз, малай өчен киёмнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), футболка, шорты, чалбар, сарафан - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Уенчыклар» Зур уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Ашамлыклар» Аш, ботка, чәк-чәк, конфет, сок.	Һәрберсе 1 данә
	«Савыт-саба» Зур рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары,	Һәрберсе 1 данә

	яшел төслөрдө).	
	«Жилөк-жимешлөр» Зур рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша. Кечкенә рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша.	Һәрберсе 1 данә
	«Яшелчәләр» Зур рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә. Кечкенә рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә.	Һәрберсе 1 данә
	«Киёмнәр» Зур рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төслөрдә). Кечкенә рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төслөрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Өй жиһазлары» Зур рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төслөрдә). Кечкенә рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төслөрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Төслөр» Палитра: зәңгәр, кызыл, сары, яшел.	Һәрберсе 1 данә
	«Саннар» (1-10)	Һәрберсе 1 данә
2. Таратма рәсемнәр.	«Минем гаилә» Малай, кыз рәсемнәре: («Курчакны киендер» уены. Кыз, малай өчен киёмнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), футболка, шорты, чалбар, сарафан - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төслөрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Уенчыклар» Зур уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төслөрдә). Кечкенә уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төслөрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Ашамлыклар» Аш, ботка, чәк-чәк, конфет, сок.	Һәрберсе 15 данә
	«Савыт-саба» Зур рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төслөрдә). Кечкенә рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төслөрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Жилөк-жимешлөр» Зур рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша. Кечкенә рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша.	Һәрберсе 15 данә
	«Яшелчәләр» Зур рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә. Кечкенә рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә.	Һәрберсе 15 данә
	«Киёмнәр» Зур рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төслөрдә). Кечкенә рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төслөрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Өй жиһазлары» Зур рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төслөрдә). Кечкенә рәсемнәр: кровать, стул, стол - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел	Һәрберсе 15 данә

	төсләрдә).	
3.Буяу өчен график рәсемнәр	1 аю, 2 куян, 2 машина, 2 курчак, 3 бәрәңге, 4 кәбестә, 4 курчак, 5 песи, 6 алма, 6 кыяр, 7 туп, 7 бәрәңге, 8 кишер, 9 суган, 10 эт.	Һәрберсе 15 данә
4.Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар.	Битлекләр: кишер, суган, кыяр, бәрәңге, кәбестә, алма.	Һәрберсе 15 данә
5. Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар.	1.Өстәл театры өчен атрибутлар (конус формасында): «Өч аю»: эти аю, эни аю, бала аю. 2. Өстәл театры өчен атрибутлар (конус формасында): «Кем нәрсә ярата»: песи, эт, аю, куян, кәжә, этәч. өстәл (зур, уртача зурлыкта, кечкенә); урындык (зур, уртача зурлыкта, кечкенә); карават (зур, уртача зурлыкта, кечкенә).	Һәрберсе 1 данә Һәрберсе 1 данә

6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү өчен күрсәтмә һәм таратма рәсемнәр.

1.А4форма-тындагы күрсәтмә рәсемнәр.	Үрдәк, бүре, этәч, тавык, зур тычкан, кечкенә тычкан, китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, дәфтәр, кофе, пицца, бәрәңге фри, өчпочмак.	Һәрберсе 1 данә
	Шарлар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: куян чана шуа, аю чана шуа, бүре чана шуа, төлке чана шуа, үрдәк чана шуа, тавык чана шуа, тычкан чана шуа, төлке бии, керпе йоклый, бүре йөгәрә, төлке утыра, керпе уйный, аю йоклый, песи сөт эчә, эт ашый, төлке йөгәрә, куян сикерә, тычкан ашый, этәч жырлый, кыз кул юа, малай китап укый, кыз китап укый, төлке китап укый, куян китап укый, эни кул юа, эти йоклый, малай утыра, кыз бит юа, эби утыра, бабый йоклый.	Һәрберсе 1 данә
2. А5 форма-тындагы таратма рәсемнәр.	Үрдәк, бүре, этәч, тавык, зур тычкан, кечкенә тычкан, китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, дәфтәр, кофе, пицца, бәрәңге фри, өчпочмак.	Һәрберсе 15 данә
	Шарлар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: куян чана шуа, аю чана шуа, бүре чана шуа, төлке чана шуа, үрдәк чана шуа, тавык чана шуа, тычкан чана шуа, төлке бии, керпе йоклый, бүре йөгәрә, төлке утыра, керпе уйный, аю йоклый, песи сөт эчә, эт ашый, төлке йөгәрә, куян сикерә, тычкан ашый, этәч жырлый, кыз кул юа, малай китап укый, кыз китап укый, төлке китап укый, куян китап укый, эни кул юа, эти йоклый, малай утыра, кыз бит юа, эби утыра, бабай йоклый.	Һәрберсе 15 данә
3.8x10форма-тындагы пиктограммалар	Бии, йоклый, утыра, ашый, эчә, уйный, сикерә, йөгәрә, укый, рәсем ясы, жырлый, чана шуа, мин, кыз, малай, эби, бабай.	Һәрберсе 15 данә
4.15x20 форма-тындагы пиктограммалар	Бии, йоклый, утыра, ашый, эчә, уйный, сикерә, йөгәрә, укый, рәсем ясы, жырлый, чана шуа, мин, кыз, малай, эби, бабай, куян, төлке, песи, эт, аю, этәч, тавык, үрдәк, керпе, тычкан.	Һәрберсе 1 данә
5.Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар	Битлекләр: төлке, курчак, туп, тавык, этәч, бүре, керпе, үрдәк, тычкан, эби, бабай, кыз, малай, эт, песи, эни, эти, шалкан.	Һәрберсе 15 данә

	«Шалкан» өстэл театры атрибутлары: Әби, бабай, кыз, малай, эт, песи, эни, эти, тычкан, шалкан.	Һәрберсе 1 данә
--	---	--------------------

2.Методик әсбаплар.

№	Атамасы	Саны
1.	Закирова К.В. Балачак аланы: балалар бакчасы тәрбиячеләре һәм эти-әниләр өчен хрестоматия	2 данә
2.	Закирова К.В. На поляне детства: хрестоматия для воспитателей дошкольных образовательных учреждений и родителей	2 данә
3.	Шаехова Р.К. Эш дәфтәре «Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы: авазларны уйнатып.1нче кисәк»	1 данә
4.	Шаехова Р.К. Эш дәфтәре «Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы:авазларны уйнатып.2нче кисәк»	1 данә
5.	Шаехова Р.К. Методическое пособие к рабочей тетради«Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы: авазларны уйнатып.1,2 нче кисәкләр	1 данә
6.	Шаехова Р.К. Раз- словечко, два – словечко...: занимательное обучение татарскому языку	1 данә
7.	Шаехова Р.К. Региональная программа дошкольного образования	1 данә
8.	Зарипова З.М. и др. Аудиокомплект к методическому пособию для детей 6-7 лет “Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар”. Шөгьль эшкәртмәләре буенча аудиоязмалар – 71 трэк	1 данә
9.	Хәзрәтова Ф.В., Шәрәфетдинова З.Г., Хәбибуллина И.Ж. “Туган телдә сөйләшәбез.Балалар бакчасында татар телендә тәрбия һәм белем бирү (беренче кече яшьтәгеләр төркеме): тәрбиячеләр өчен методик кулланма	2данә
10.	Закирова К.В., Мортазина Л.М. Балачак – уйнап-көлеп үсәр чак: балалар бакчасында уеннар.	5 данә
11.	Хәзрәтова Ф.В., Шәрәфетдинова З.Г., Хәбибуллина И.Ж. “Туган телдә сөйләшәбез.Балалар бакчасында татар телендә тәрбия һәм белем бирү (беренче кече яшьтәгеләр төркеме) методик кулланма өчен аудио-кушымта	2 данә
12.	Хәзрәтова Ф.В., Шәрәфетдинова З.Г., Хәбибуллина И.Ж. “Туган телдә сөйләшәбез.Балалар бакчасында татар телендә тәрбия һәм белем бирү (икенче кече яшьтәгеләр төркеме) методик кулланма өчен аудио-кушымта	2 данә
13.	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г., Шарипова Л.А.и др. Говорим по-татарски: рабочая тетрадь для детей 6-7 лет, изучающих татарский язык с комплектом наклеек. Балаларга мөстәкыйль рәвештә, яисә тәрбиячеләр яки эти-әниләр белән эшләү өчен 20 бирем	1данә
14.	“Танцы народов Поволжья” аудиодиск	1данә
15.	Аудио-китап “Татар әкиятләре” мәктәпкәчә яшьтәге балалар өчен	2 данә.
16.	З.Г.Ибраһимова. Шома бас: мәктәпкәчә яшьтәге балаларга татар бию хәрәкәтләре өйрәтү буенча аудио-кушымталы методик кулланма	2данә
17.	Татар телендә мультфильмнар. № 1	3 данә
18.	Татар телендә мультфильмнар. № 2	2 данә
19.	Татар телендә мультфильмнар. № 3	3 данә
20.	Татар телендә мультфильмнар. № 4	3 данә
21.	Татар телендә мультфильмнар. № 5	1 данә

3.3. Материаль-техник тәэмин итү

Проектор – 1 данә
Интерактив такта – 1 данә
Магнитлы такта – 1 данә
Магнитофон – 1 данә
Өстәлләр – 1 данә зур һәм 7кечкенә
Шкафлар – 3 данә
Урындыклар – 22 данә

3.4.Рус телендә сөйләшүче балаларны татар теленә өйрәтүнең белем биру эшчәнлеге чөлтәре

	Көннең беренче яртысы	Көннең икенче яртысы
Дүшәмбе	8.55-9.15 уртанчылар төркеме	
Сишәмбе	9.00-9.30 мәктәпкә әзерлек төркеменең беренче төркемчеге 9.40-10.10 мәктәпкә әзерлек төркеменең икенче төркемчеге	
Чәршәмбе	9.00-9.25 зурлар төркеме	Уртанчылар төркеме (режим моментларында) Мәктәпкә әзерлек төркеме (режим моментларында)
Пәнжешәмбе	9.40-10.10 Мәктәпкә әзерлек төркеме	Уртанчылар төркеме (режим моментларында) Зурлар төркеме (режим моментларында)
Жомга	9.00-9.20 зурлар төркеме	

Татар телендә сөйләшүче балаларны ана теленә өйрәтүнең белем биру эшчәнлеге чөлтәре

	Первая половина дня	Вторая половина дня
Дүшәмбе	Зурлар төркеме(режим моментларында)	Икенче кечкенәләр төркеме (режим моментларында)
	Мәктәпкә әзерлек төркеме(режим моментларында)	Уртанчылар төркеме (режим моментларында)
Сишәмбе	Беренче кечкенәләр төркеме (режим моментларында)	
	Икенче кечкенәләр төркеме (режим моментларында)	
	Уртанчылар төркеме (режим моментларында)	
Чәршәмбе	Беренче кечкенәләр төркеме (режим моментларында)	
	Зурлар төркеме (режим моментларында)	
	Мәктәпкә әзерлек төркеме (режим моментларында)	
Пәнжешәмбе	Беренче кечкенәләр төркеме (режим моментларында)	
	Икенче кечкенәләр төркеме (режим моментларында)	
	Уртанчылар төркеме (режим моментларында)	
Жомга	Зурлар төркеме (режим моментларында)	
	Мәктәпкә әзерлек төркеме (режим моментларында)	

3.5. Бэйрэмнәр һәм күнел ачу чаралары

Балалар бакчасында ел дәвамында төрле бэйрэмнәр, кичәләр, язучыларның туган көннәре, татар халкының милли бэйрэмнәре уздырыла. Болар “Сөмбелә”, “Нәүрүз”, “Сабантуй”; Г.Тукай һәм башка язучыларның туган көннәре һ.б. бэйрэмнәр. Балаларда матурлыкны тоя, күрә белү сәләтен үстерүдә, туган якны ярату, халкыбызның гореф-гадәтләренә, йолаларына, милли бэйрэмнәренә ихтирам тәрбияләүдә халык педагогикасы чараларының йогынтысы зур. Тик балаларны халык авыз ижаты белән таныштырганда тәрбияче яисә эти-эни аны матур, тәэсирле итеп укырга яисә сөйләргә тиеш. Болардан тыш халык авыз ижаты жәүһәрләре - әкиятләр, мәкаль-әйтемнәр, сынамышлар, табышмаклар, балалар уеннары, фольклор әсәрләрен куллану зур әһәмияткә ия. Бэйрэмнәр – халыкны милләт итеп берләштерә торган чараларның берсе. Шуңа фикерне истә тотып, шушы юнәлештә бэйрэмнәр үткәрү матур традициягә әйләнде. Һәр бэйрәм ахырында төрле милли ризыклар белән чәй эчү оештырыла. Мондый чаралардан балалар да, олылар да бик канәгать кала, шуңа алар һәр кичәне, бэйрәмне көтеп ала, үзләре дә бик теләп катнаша.

Бэйрәм исеме	Үткәрү вакыты	Бэйрәмгә әзерлек	Бурычлар
“Сөмбелә”	сентябрь	-көзгә табигатькә хас күренешләрне күзәтү; -жырлар, биоләр, шигырьләр өйрәнү; -“Сөмбелә» бэйрәме	-Балаларда эстетик тойгылар, икмәккә һәм башка ризыкларга сак караш тәрбияләү, -балаларның әдәби багажын шигырьләр, жырлар белән тулыландыру, -көз фасылының үзенә генә хас булган матурлығын һәм гүзәллеген күрә белү, соклану хисе тәрбияләү.
“Әниләр көне”	ноябрь	-әниләр турында әңгәмәләр уздыру; -жырлар, шигырьләр өйрәнү;	-әниләребезгә карата ярату ихтирам хисләре тәрбияләү -балаларның ижадилыгын үстерү
“Яңа ел”	декабрь	-жырлар, шигырьләр өйрәнү;	-кышкы табигать күренешләренә соклану хисләре һәм мәхәббәт уяту -бэйрәм рухы булдыру
“Туган тел” көне	февраль	-Фикер алышу “Дуслык-бөөк көч” -Әңгәмә “Россия-безнең илебез” -Шигырь ятлау : Х.Халиков. “Сөйләшсәләр безнеңчә...”	-төрле милләт халыкларына хөрмәт, дуслык хисләре тәрбияләү, -Идел бие халыклары турында балаларның белемнәрен баепу,
“Нәүрүз” “Карга боткасы”	март	-язгы үзгәрешләрне күзәтү; -жырлар, шигырьләр өйрәнү; -“Нәүрүз” бэйрәме оештыру. “Карга боткасы” уздыру.	-табигатькә карата сак караш тәрбияләү -язгы табигатьтәге үзгәрешләрне күрә белү һәм яз килүгә шатлану хисләре тәрбияләү -милли бэйрәмнәребезгә ихтирам тәрбияләү
“Тукай-безнең	апрель	-Г.Тукай әсәрләре белән	1. Г.Тукайның тормыш

күнелләрдә”		тирәнтен таныштыру; -мультфильмнарнын карау; -жырлар, биюләр, шигырьләр өйрәнү. -Әдәби викторина “Мультфильмда кунакта” -Сәхнәләштерү “Бала белән Күбәләк” (зурлар), “Кызыклы шәкерт”(мәктәпкә әзерлек) -Шигырь ятлау “Тукай абый” (зурлар) -Шигырь уку “Эш беткәч уйнарга ярый” (мәктәпкә әзерлек)	юлына, ижатына күз салу. 2. Г.Тукай әкиятләре, шигырьләре аша балаларда матур әдәбият белән кызыксынун, аларнын укырга теләк тәрбияләү. 3. Балаларнын игътибарлыкларын, хәтерләрен, фикерләү сәләтен үстерү. 4. Таныш әдәби сюжетлар буенча алган белемнәрен камилләштерү.
“Сабантуй”	июнь	-милли бәйрәмнәребез турында әңгәмә оештыру; --жырлар, биюләр, шигырьләр өйрәнү.	-халкыбызнын милли бәйрәмнәренә ихтирам тәрбияләү - Балаларнын игътибарлыкларын, хәтерләрен, фикерләү сәләтен үстерү. -физик яктан ныгыту.

3.6Социум белән хезмәттәшлек планы

Учреждениялар	Уртак эшнен бурычлары	Балалар белән эш формалары
Музей	Тарихыбызга кызыксындыру тәрбияләү.	Экскурсия, тематик очрашулар.
Библиотека	Балаларнын татар әдәбияты белән якыннан таныштыру, кызыксындыру уяту.	Экскурсия, тематик очрашулар.

Файдаланылган әдәбият:

1. Закирова К.В.. Балалар бакчасы тәрбиячеләре һәм эти-әниләр өчен хрестоматия Балачак аланы. – Казан, 2011.
2. Закирова К.В. , Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”.- Казан, 2012.
3. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. Әй, уйныйбыз, уйныйбыз.- Казан, 2013
4. Зарипова З.М., Исаева Р.С. «Үстерешле уен».- Казан, 2013.
5. Зарипова З.М. Балалар бакчасында рус балаларына татар теле өйрәтү программасы. «Идел-Пресс», 2013.
6. Зарипова З.М “Татарча сөйләшәбез”. 4-5 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Хәтер», 2011
7. Зарипова З.М. “Татарча сөйләшәбез”. 5-6 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Хәтер», 2012
8. Зарипова З.М. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Татарстан китап нәшрияты», 2012
9. Закирова К.В. «Балачак аланы». Хрестоматия для воспитателей и родителей.
10. Закирова К.В. «Балачак - уйнап-көлеп үсәр чак».Методическое пособие для воспитателей детских садов и инструкторов по физкультуре.
11. Зарипова З.М. «Туган телдә сөйләшәбез»Методическое пособие для воспитателей татарских групп ДОУ 5 – 7 лет.
12. Ибрагимова З.Г. Шома бас
13. Нурзия Сергеева «Татар сынлы сәнгате». – Казань, 2008.
14. Примерная основная общеобразовательная программа дошкольного образования « От рождения до школы» под редакцией Н.Е. Вераксы, Т.С. Комаровой, М. А. Васильевой. – Москва: Мозаика-Синтез, 2011.
15. Хазратова Ф.В. «Туган телдә сөйләшәбез»Методическое пособие для воспитателей татарских групп ДОУ 2-3 лет.
16. Хазратова Ф.В. «Туган телдә сөйләшәбез»Методическое пособие для воспитателей татарских групп ДОУ 3 - 4 лет.
17. Хазратова Ф.В. «Туган телдә сөйләшәбез»Методическое пособие для воспитателей татарских групп ДОУ 4 - 5 лет.
18. Шаехова Р. К. «Раз словечко, два словечко».Занимательное обучение татарскому языку.
19. Шаехова Р. К. Методическое пособие к рабочей тетради. «Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы. Авазларны уйнатып. 1-2 кисәк».
20. Шаехова Р. К. «Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы» для воспитателей ДОУ
- 25.ШаеховаР.К “Төбәкнең мәктәпкәчә белем бирү программасы” Казан, 2012 ел.
- 26.Шаехова Р.К.“Сөенеч-Радость познания Региональная образовательная программа дошкольного образования».Казань,2016ел.

Пронумеровано, прошито и скреплено
печатью

на _____ (5) листах

Заведующий МБДОУ «Детский сад
«Радуга»

Тарасова Г.И. Гайфуллина Г.Ю.